

List za koristi
vsakega ljudstva. Delavci
so opravičeni do
vsakega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARIAT

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4006 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežel, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prilepjen-
ega spodaj ali
na ovitku. Ako (341)
je številka
tedaj vam s prihodnje
številko našega lista po-
steče naročnina. Prosi-
mo; ponovite je takej.

Štev. (No.) 340.

Chicago, Ill., 17. marca (March) 1914.

Leto (Vol.) IX.

PROTI VMEŠAVANJU CERKVE.

Tipografska unija štev. 6. v New Yorku je sprejela resolucijo, v kateri zahteva, da se izključijo delegatje vsake verske ali cerkvene organizacije na vseh bodočih konvencijah American Federation of Labor. Resolucija je rezultat razprav, ki so se vršile na zadnji konvenciji v Seattle in ki so prebrle mnoge delegatje, da išče katoliška cerkev kontrolo nad strokovnimi unijami. Delegatje so tudi prišli do prepričanja, da cerkveni zastopniki bi prej pogledali do razdora kot pa do sloge in solidarnosti v delavskem gibanju.

VESTI IZ INOZEMSTVA.

Predzadnjo nedeljo (8. marca) so bile na Španskem splošne volitve za parlament. Izvoljenih je 18. socialistov in republikancev. V prejšnjem parlamentu je bil eden socialist. Svita se tudi v mračni Španiji.

O izidu volitev na Bolgarskem, ki so bile 5. marca, ni še nič znanega. Časopisi poročajo o krvavih izgredih na volilni dan. Enega socialističnega kandidata je kraljeva drhal zabodla.

V Rimu je buknil generalni štrajh 9. marca. Prvi dan stavke je zborovalo na Piazza del Popolo 100.000 delavcev. Vlada je spravila na noge 15.000 vojakov. Bilo je več spopadov med delavci in karabinarji. Takega štrajka še ni bilo odkar obstoji "večno" mesto. Štrajk je bil politična demonstracija, da delavstvo pokaže vladi svojo organiziranost.

V Braziliji, države Ceara, je zavladal velik štrajk. Vlada je pokorila vojni stanje.

Albanija je pozdravila svojega novega, importiranega kralja Wilhema von Wieda z — revolucijo. Še se ni dobro ogrel na tron pod novim kraljem, že je buknila revolucija proti njemu. V Korci se vrše resni nemiri. Uprorniki so pregnali z orožjem nove kraljeve uradnike.

SENAT IMA POROČILO O STAVKI V W. VA.

Preiskovalni komitej stavke premogarjev v W. Virginiji je po preteku enega leta poročal senatu o svojem delu zadnji teden. Poročilo je klasična obtožnica kapitalistov, državnih oblasti in militarizma. Komitej navaja sledeče vzroke dolgega in v mnogih slučajih krvavega boja med premogarji in operatorji v Cabin in Paint Creeku zapadne Virginije: 1.) napaka operatorjev, ker niso ponovili pogodbe z U. M. W. of A.; 2.) slabost operatorjev, ker niso takoj hoteli priznati organizacije; 3.) vpliv privatnih policistov po operatorjih; 4.) deputacija privatnih policistov; 5.) lenoba civilnih oblasti, ki so dopuščale nasilje; 6.) premogarji niso imeli prilike stanovati drugje kot na družinskih posestvih, pokopališča so na družinskih zemljiščih, poštni uradi in družinski prodajalnih in privatne ceste vodijo do šol in prodajalnic; 7.) vojniski sistem operatorjev, ki so vohunili za vsakim tujcem, kateri se je prikazal v premogarskem okolju.

Delavcu nesocialistu.

Zakaj naj se za socializem agitira neumorno in vztrajno? Najmodrejši in najboljše ljudje širom sveta so se izrekli v prilog socializmu. Storili so še mnogo več. Izjavili so, da napredek civilizacije zahteva nov družabni red po socialističnem načrtu, da je današnji družabni red gnil in da razpada. Prijatelj, družabni in moralni propad lahko vidiš vsepovsod. Možeš priznati, da smo b robu družabnega propada? Naš politični red ni več v soglasju z našim industrialnim re-

dom. Kajti povsod vidimo zločine, bolezen, smrt in dekadenco. Mi ne moremo nazadovati v industriji, lahko pa napredujemo v politiki. Zakaj bi ne storili tega?

Da, prijatelj, ti priznaš, da mora človeška družba propasti, ako ne zvršimo tega? Tisoči in tisoči priznavajo, kar priznavaš ti. Vendar pa stojiš izven socialistične organizacije, kakor da bi bili socialisti nekaj izvanrednega, tujega, ki prinašajo človeštvo gorje, bedo in nesrečo.

Prijatelj, kaj te odtujaje socialističnim vrstam. Kaj vpliva na te, da ne proglasiš resnice za resnico in krivice za krivice? Ali nisi mar svoboden?

Zakaj se bojiš obiskati zborovanja socialistov, ki se vrše vedno pri odprtih vratih, ker socialisti nimajo ničesar prikrivati na svojih sestankih in zborovanjih? Zakaj se bojiš, da bi te nesocialistični višji videli v družbi socialistov?

Prijatelj ti ne veš zakaj, ali tvoji socialistični prijatelji ti vedo. Ti mogoče dvomiš o tem, da bi socialisti vedeli, zakaj se jih ogiblješ?

Da ne prihajaš med socialiste, so krivi predsodki, dostikrat osebno sovraštvo, ki nima nič opraviti z bojem za osvoboditev delavstva iz kapitalistične sužnosti. Tega so krive duševne verige, v katere si vkovan, ne da bi jih opazil.

Prijatelj, ti nisi svoboden! Ako hočeš biti svoboden, moraš razbiti duševne verige, tvoj duh mora biti prost predsodkov.

Misli in zopet misli, misli o vsem in pretresuj vse stvarno, pa bodo razbite tvoje duševne verige in postal boš socialist.

RYAN IN TOVARIŠI MORAJO V ZAPOR.

Vrhovno zvezino sodišče v Washingtonu je zavrglo prošnjo Franka M. Ryana in 23 članov mostovne in železostavbinske unije, da bi vzelo v pretres njih prvotno obsodbo radi prevažanja dinamita. Predsednik Wilson je tudi odklonil vsako posredovanje. To pomeni, da bodo morali Ryan in tovariši v zapor.

Podjetniške organizacije v Avstriji.

Središče vseh velikih avstrijskih podjetnikov je Hauptstelle industrieller Arbeitgeberorganisationen. Pri tej organizaciji je včlanjenih 3846 tvrdk, pri katerih je zaposlenih 722.500 delavcev. Razen te organizacije, pri kateri je le največja podjetja, je še druga organizacija manjših podjetnikov, takozvana "Centralna organizacija obrtnih zvez delodajalcev". Podjetniki te organizacije imajo zaposlenih 47.000 delavcev. Podjetniške organizacije so se v zadnjih letih silno hitro in močno razvile, a delavske organizacije ne morejo pokazati na enak močan vzporeden razvoj. Podjetniške organizacije ne poznajo nobenih narodnostnih in verskih razlik, v njih so združeni podjetniki vseh narodnosti in ver. To naj bo glasen opomin onim zaslepljenim delavcem, ki še vedno verujejo, da spada med naloge delavskih organizacij, tudi obramba našega "milega naroda" in naše "svete vere". Če se združujejo podjetniki na internacionalni podlagi in jim je vera stranaška reč, zakaj bi jih delavci ne posnemali v tem? Podjetniške organizacije niso prav nič drugega, kakor edinole razredna zastopstva, in v tem je njihova moč. Naravnost nezmislj je, če si izkoriščani, bedni, brezpravni delavci dovoljujejo "luxus" nacionalnih in verskih organizacij, med tem ko toliko močnejši podjetniki zametujejo ta "luxus". To dejstvo kaže, da morajo že mednarodno organizirani delavci delati na tem, da pojasnjujejo to dejstvo svojim zaslepljenim tovarišem.

"Bakreno okrožje kraljestvo in McNaughton je kralj v tem kraljestvu".

Tako izjavlja kongresni komitej ob povratku v Washington. Poročilo kongresu bo predloženo v par tednih, komitej bo priporočal zakone, ki imajo strmoglaviti McNaughtonovo "kraljestvo". Zadnji dnevi preiskave v Chicagu. Moyer o svojem izgonu. Kaj se godi v Coloradu.

Washington, D. C., 12. marca. — "Michigansko bakreno okrožje je majhno kraljestvo in James McNaughton, ravnatelj Calumet & Hecla družbe, je kralj v tem kraljestvu. Rudarji so tlačani."

Tako je izjavil danes kongresnik Taylor iz Colorada in predsedatelj preiskovalnega komiteja, kateri se je povrnil s svojimi tovariši iz Michigana v ameriški kapitol.

"Mi ne moremo ničesar storiti, da bi končal štrajk", nadaljeval je Taylor. "Lastniki rudnikov opevovano trdijo, da štrajkarji — katerih ni manj kot 3000 in ne več kot 6000 — se smejo vrniti na delo le tedaj če vržejo v stran unijske karte. Ta zahteva operatorjev je neameriška in tiranska!"

Slično se je izrazila večina komiteja in po teh besedah je sklepati, da bodo poročilo kongresu naperjeno proti rudniškim družbam in v prid štrajkarjev. Taylor je rekel, da poročilo o preiskavi bo predloženo kongresu čimprej mogoče, morda že vpar tednih. Preiskava še ni končana do kraja. Zaslisanih bo še več prič v Washingtonu — med temi tudi John Mitchell in delavski tajnik Wilson — in komitej pojde še v Boston, kjer bo pregledal knjige in razne listine v glavni pisarni Calumet & Hecla Co.

Koliko je razvidno iz pogovora s člani preiskovalnega komiteja, bo večina tega komiteja priporočala kongresu, da sprejme nove zakone, ki bodo omejili in odpravili razmere, kakoršne vladajo danes v Michigano. Med drugim bo komitej priporočal zakon, ki bo prepovedal transportacijo zloglasnih privatnih policajev ali "gunmen" iz ene države v drugo; dalje zakon, ki bo železniškim družbam zabranil transportacijo štrajkolomeev iz ene države v drugo; dalje zakon, ki bo določal, da pošta ne sme biti nastanjena na posestvu zasebnih družb itd.

Nadalje je Taylor izrazil svoje mnenje o baronih bakra v sledečih besedah: "Več kot pol stoletja gospodarijo bakrene družbe po svoje v dotičnem okrožju. Managerji teh družb resnično verujejo, da delavcem delijo same dobrote. Calumet & Hecla Co. in ostale večje družbe so v resnici obenem kraljeva vlada v gornjem polotoku Michigana. Družba nadzoruje vse naprave in ustanove v mestih. Družbe so dovolile štrajkarjem vse zahteve razen ene. Zvišale so plače, skrajšale delavnice, izboljšale kritizirane delovne razmere, toda nečesto dovoliti štrajkarjem ene in glavne zahteve in to je priznanje unije. Rudarji ne zahtevajo formalno priznanje unije ali zaprtje delavnice, hočejo le, da družbe ne branijo svojim delavcem spadati v unijo, kateri hočejo biti v uniji. To je edina zapreka, edini prepad, ki še zija med štrajkarji in družbami. Dokazano je, da so družbe importirale veliko število štrajkolomeev, ki so bili skrbno zastraženi, kar znači brez dvoma peonažo."

Zadnji dnevi preiskave.

V ponedeljek 9. marca je komitej dospel v Chicago, kjer je zaslisal ostale priče v hotelu La Salle. Zaslisevanje je trajalo dva dni. Prvi so bili na vrsti zagovorniki milice, ki so na vse mogoče načine prali — zamorec. Pričali so sami poveljniki vojaštva in med temi je bil tudi brigadir — general Abbey. Dalje je pričalo par časn-

karskih reporterjev. Vsi so pravili, da so se vojaki "lepo in dostojno" obnašali in da vse izgrede in spopade so povzročili štrajkarji. Neki reporter iz Detroita je povedal smešno povest, da je videl, kako so vojaki bežali pred — ženskami, ki so jim grozile s krompom in z metlami! In "junaški miličarji so morali braniti svoja življenja!"

Ko je bila milica dovolj oprana — a kljub temu je ostala črna kot saje — prišli so na vrsto izneverjeni "gunmeni", ki so že poprej v zapriseženih izjavah razkrili marsikaj gnjilega na strani kapitalistov. Henry Batter iz New Yorka je povedal, da je bil poslan od Aseherjeve detektivske agencije v Calumet. Pred odhodom je dobil z drugimi vred instrukcije, da mora delati "trouble", tako da bo dovolj dela zanje in za milico. In tako so tudi delali. Skušali so na vse načine izzvati nerede in poboje med štrajkarji.

"Ali je res vaša naloga in naloga vsakega takozvanega "gunmana", da greste v kraje, kjer je štrajk in da delate nemir in nered tamkaj?" vprašal je predsedatelj Taylor.

"To je bilo moje delo sedem let", odgovoril je Batter. V sobi, kjer se je vršilo zaslisevanje, so bili trije Waddellovi detektivki, ki so čuvali Reesa, advokata rudniških družb. Silno grdo so gledali, ko je Batter izrekel gori omenjene besede.

Drugi dan v terek je bil zaslisan Charles H. Moyer, predsednik W. F. of M. Ponožil je znano povest o barbarskem napadu na svojo osebo v Hancocku dne 26. decembra m. l. in o izgonu iz Michigana. Moyer se je precej zamudil, ker je bil malone čeli dan navzoč v bolnišnici Englewood, kjer so zdravniki operirali C. E. Mahoneya, podpredsednika federacije na slepiču.

Ko je Moyer končal, začel ga je Rees izpraševati o njegovem zasebnem življenju. Kapitalisti vedno skušajo diskreditirati delavske voditelje dolžeč jih, da delajo dobiček iz delavskih organizacij. Toda Moyer je hladno pobil vse take dolžitve. "Ali mislite, da bi se morali unijski delavci oprijeti socializma?" je bil vprašan.

"Moje mnenje je, da bi morali vsi delavci študirati ekonomska vprašanja", odgovoril je Moyer. "Ali priznate teorijo, da med delom in kapitalom je večni konflikt?"

"To sem spoznal, ko sem šel prvi na delo v svojem devetem letu."

"Strinjate se s tem, da mora biti delavec gospodar svojega produkta?"

"Jaz se strinjam, da dobi delavec ves proizvod svojega dela. Dalje sem zato, da vlada poseduje večino industrij."

"Slišali smo, da imate palačo v Denverju in drugo v Californiji, ali je res?" vprašal je Moyera kongresnik Casey.

"Imam dvonadstropno hišo v Denverju. Kupil sem jo za \$1750 in vzelo bo še štiri leta preden bo plačana. Dalje imam tudi v Californiji posestvo, katero sem kupil za \$6000, toda \$5000 sem še dolžan na njem". je odgovoril Moyer.

"Koliko imate plače?" vpraša kongresnik Taylor iz Ark.

"Pet dolarjev na dan", odgo-

voril Moyer. Družbin advokat je molčal.

Nato vpraša Moyera predsedatelj Taylor: "Ali bi Vi svetovali štrajkarjem, da ovržejo svoje zahteve in se vrnejo na delo?"

"To je stvar štrajkarjev samih. Jaz se držim tega, kar oni sklepne s splošnim glasovanjem", odvrnil je vprašanec.

Lažnjive vesti o končanju štrajka.

Ko je bilo zaslisevanje v Chicagu končano, so advokatje rudniških družb takoj sporočili v Calumet, da je Moyer rekel, da se rudarji lahko vrnejo na delo, kadar hočejo, ker po njegovem mnenju je štrajk končan. To lažnjivo vest so v bakrenem okrožju takoj razpili na vse štiri vetrove hotoč zbegati štrajkarje. Toda laž ima kratke noge. Moyer je takoj drugi dan brzojavno obvestil W. Rickarda, predsednika calumetske podružnice W. F. of M., da on ni nikdar rekel, da je štrajk končan in da naj štrajkarji sami o tem odločajo. Obenem je javil Moyer, da rudarska organizacija še lahko vodi boj čeprav je že potrošila milijon dolarjev v michiganski stavki.

Rickard javlja iz Calumeta z dne 13. t. m., da štrajkarji nikakor še ne mislijo na končanje stavke in splošno glasovanje se še ne bo vršilo. Eksekutiva W. F. of M. nima nobene moči, da bi odredila takoj glasovanje, ako člani sami ne marajo za ta korak. James A. Short, organizator American Federation of Labor, kateri je odšel v Calumet 12. t. m. javlja od tam, da štrajkarji hočejo nadaljevati boj za pravo organizacije.

PREISKAVA V COLORADU TUDI KONČANA.

Washington, D. C., 11. marca. — Kongresni komitej se je danes povrnil iz Colorada. Predsedatelj Foster izjavlja, da bo komitej takoj sestavil poročilo na kongres čim se uredi gradivo.

"Razmere v Coloradu so uprav grozno", dejal je Foster. "Prepričani smo, da so operatorji kršile postave v mnogih ozirih in mitej bo priporočal drastične naredbе, da se v bodoče stori konec takim razmeram."

Foster je tudi omenil, da ob času preiskave je vladal mir v stavkovnem okrožju in celo kozaki so kolikor toliko rešpektirali prisotnost kongresnikov. Toda čim so zadnji umaknili pete od tam, zavladała so zopet stara grozodejstva. Takoj ob svojem prihodu v Washington je Foster dobil brzojavko od odborikov premogarske unije, ki se glasi:

"Triindvajset kavaleristov je na povelje generala Chaseja napadlo šotorske štrajkarje v Forbesu in zapovedalo premogarjem, da se morajo seliti od tam v 48 urah. Ako ne, bodo vsi deportirani s silo. Ljudje nimajo kam iti v sneženem viharju in so vsi zbegani."

Denver, Colo., 12. marca. — Vodstvo premogarske unije je dobilo vest, da so kozaki porušili vse šotore štrajkarjev v Forbesu in zadnji se nahajajo v obupnem položaju. V velikem mrazu se nimajo kam obrniti. Ženske in otroci so izpostavljeni mukam. Vodstvo je mnenja, da v skrajni sili, ako res namerava vojaška družba izgnati delavce, ne preostaja zadnjim drugoga, kakor da se oborožijo in branijo svoja bivališča. Guverner Ammons pravi, da on ni dal nobenega ukaza za podiranje šotorskih in da bo stvar "preiskal."

Preiskava je končana ne da bi bila zaslisana mati Jones in general Chase. Prva je še vedno v zaporu v sanrafaelski bolnišnici v Trinidadu in Chase je prepovedal vsako njeno pričanje. Ko je komitej zahteval, da pride car Chase na zaslisevanje, odgovoril je, da pride le pod pogojem, ako ne (Nadaljevanje na 6. strani.)

POMORSČAKOM SE NEMOGOČE ZENITI.

Andrew Furuseth, predsednik unije pomorsčakov in delavcev na ameriških ladijah, je izjavil 10. marca pred kongresnim odsekom za parobrodarstvo v Washingtonu, da od leta 1845 imajo pomorsčaki vedno eno in isto plačo. Ta plača je tako sramotno majhna, da ne more noben pomorsčak vzdržati rodbine, vsledčesar se nobeden ne ženi. Furuseth je apeliral za zakonitost La Follettejeve predloge, katera ima dokaj olajšav za mornarje.

DELAVSKE VESTI.

Štrajk čevljarjev v nekaterih krajih v Milwaukee še vedno traja. Aretacije piketov in tiranja pred sodišča so na dnevnem redu.

1500 brezposelnih delavcev, na potu iz San Franciscoa v Washington dospeli zadnji teden v Sacramento, naleteli so v zadnjem mestu na tiranski odpor policije. Mestne oblasti so najele okrog 200 deputisierov, ki so s policijo vred pregnali brezposelne iz mesta in zapli voditelje.

Socialistična stranka v New Yorku je pričela z močno kampanjo v prid brezposelnim. Na programu so javni protestni shodi in peticije na državno vlado, da stori nujni korak v odpomoč brezposelnim.

SOCIALISTIČNO GIBANJE.

Članstvo stranke v Zed. državah je zadnji mesec naraslo na 110.488 članov.

Socialisti na Francoskem so izvojevali nov volilni sistem, ki bazira na proporcionalnem zastopstvu. Splošne volitve poslanecv po tem sistemu se bodo vršile m. maja in socialisti pričakujejo velik napredek. Če bi bil ta volilni sistem v Zedinjenih državah, imeli bi sedaj 25 socialistov v kongresu.

Socialistični poslanci v avstrijskem parlamentu so prvič v zgodovini Avstrije prisilili vlado, da se je zavzela za brezposelne delavce. Prisilili so državni zbor, da je sklenil izdati 400.000 kron v prid brezposelnim.

Najnovejše gibanje se je porodilo v Algerju, severna Afrika. Ustanovila se je socialistična organizacija, ki šteje okrog tisoč članov in išče prvi socialistični list, mesečnik z imenom "Socialistična republika."

NAŠ BRATSKI LIST "ZARJA".

Ki izhaja v Ljubljani, preneha kot dnevnik in bo izhajal po dvakrat na teden. Uredništvo in upravnštvo Zarje navaja kot glavni vzrok temu koraku sedanjo gospodarsko krizo. Pravi v obvestilu:

"Gospodarska kriza, ki jo posebno bñtijo produktivni sloji, ni odšla niti mimo nas", da bi bila zapustila najobčutnejše posledice, to je vzrok za sklep, ki smo ga stvorili, zavedajoč se povsem svojih dolžnosti napram cenjenim narodnikom. Razmere so bile močnejše od nas in ukloniti smo se morali, dasi proti svoji volji. Rečeno pa s tem ni, da smo dovršili s tem korakom svoje dolžnosti, nasprotno nam prav ta sila vzpodbuja na novo in še intenzivnejše delo in zastavili bomo svoje moči, da korak, ki smo ga morali storiti, paraliziramo drugače. Zarja mora ostati in Zarja ostane. Izhajala bo pričenši s 25. februarjem in bo izhajala vsako sredo in soboto.

Od slej bo znašala naročnina za Zarjo za Ameriko 14 K za celo leto, za pol leta 7 K. Vsem tistim naročnikom, ki so plačali naročnino za dnevno izdajo Zarje, se bo ta vračunala, da ne bodo trpeli nikakršne škode. — Ameriškim slovenskim delavcem priporočamo tudi v bodoče! "Zarjo."

IZ NASELBIN.

Stauton, Ill.

Cenjeni urednik: —

Prosim natisnite sledeče vrstice v našem vrlom "Proletarcu": — V tukajšnji okolici je kakih 60 Slovencev, vsi so vposleni v tukajšnjih premogokopih, kojih je pet. Dela se pa od dva do pet dni na teden. — Rov De Camp, last De Camp Coal Co., je zaprt že čez 2 meseca vsled bankrotiranja družbe. Delavcem je tudi zadržana celomesečna plača in do danes se še ne ve, kedar bodo dobili svoj zelo težko pridluženi denar. Tukaj nam je zelo jasan dokaz o nepraktičnosti konkurentnega sistema, in še se dobi človek, ki pravi: "Competition is the life of trade."

Bliža se nam 1. april, dan, kojeva praznujejo vsi premogarji združeni pod zastavo U. M. W. of A. kot praznovanje izvojevanja osemurnega delavnika. Praznovali ga bomo tudi premogarji in sploh vsi delavci v tem mestu. Na ta dan se bo vršila tudi slavna otvoritev tukajšnjega "Labor Tempelna", katerega je zgradila lokalna unija štev. 755 U. M. W. of A. in ga la-stujeje od tal do vrha edinole delavci-premogarji. Zgradba stane štirideset tisoč dolarjev in račun-a se, da bo plačana v petih letih. Ob tej priliki bodo govorili: John P. White, glavni predsednik U. M. W. of A., Jos. Pope, pred-sednik 12. distrikta in T. J. Reynold, predsednik štega sub-distrik-ta. Na to slavnost so vabljeni vse sosedne unije.

Na društvenem polju smo prav dobro obloženi; toda, kakor veči-noma povsod, upoštevamo pravila oziroma namene naših organizacij le deloma. Ako pogledamo v pravi-la katerekoli organizacije, vide-li bomo, da namen te ali ene or-ganizacije je, podpirati svoje čla-ne (ice) v nezgodah in boleznih ter izobraževati iste. Koliko društev lahko s ponosom reče: saj tako de-lamo; mislim, da jako malo, da nam je treba višje izobrazbe. U-pam, da ne bo temu nikdo ugovar-jal. Najboljša sredstva v dosego višje izobrazbe so: časopisje, in čitalnice. Časopisje imamo, "amo razširiti ga je treba; čitalnice — nimamo, treba jih je osnovati. Ka-ko? Vsa napredna društva v na-selbini naj se združijo za to stvar in ustanovijo čitalnico, ker veliko lažje bo vsem društvom vzdrževa-ti eno čitalnico, kot pa vsakemu svojo. Torej komur je blagor člo-veštva pri sreč, naj se za stvar zavzame na prihodnji seji svojega društva.

Pred devetimi meseci smo tu-kaj ustanovili socialistični klub. Zanimanje in navdušenje je bilo veliko; — tri mesece potem, pa stara zasnopost; članstvo je pričelo izostajati od sej, novih članov ni bilo, vsaki mali vzrok opraviču-je odsotnost; nekateri celo pozabi-jo. Sodrugi! bodete li dobro delo, katero ste pričeli pred devetimi meseci, opustili? Želeti bi bilo, da ne. Torej s ponovno silo na delo, da bodo vsaj naši potomci vživali boljše bodočnost, nego jo mi sami. Obenem pa ne smemo pozabiti na one, ki še niso člani kluba. Vpora-biti moramo vsako priliko za agi-tacijo in organizacijo.

Konečno pozdravim vse za-vedne delavce širom sveta!

Jos. Mostar.

Pittsburgh, Pa.

Prepogosto čitamo o krščanski ljubezni — seveda navadno v na-pačni luči — Naj navedem zapet en slučaj, kako nekateri takozva-ni "božji namestniki" izvršujejo svojč dolžnost.

Na Montezuma Str. E. E. živi delavska družina z imenom Masidas. Oče peterih otrok le s težavo preživlja svojo obilno družino. Kakor navadno v revnih delav-skih družinah, mora tudi žena tr-do delati pri tolikih otrocih. Prišlo je torej, da je 15. feb. šteti porodila dete — a dva meseca pred časom. Teden kasneje moralo bi biti dete krščeno. Ker je pa bi-lo jako slabo in ni bilo upanja, da dočaka odločenega dne, ga četr-ti dan po rojstvu mati sama za-nesse k "Pater Been", župniku "Corpus Cristy Church". Med potjo k župniku ji je dete umrlo. Prišedša k duhovnu, izrazi željo, naj bi ji dete krstil. Ker je bilo dete že mrtvo, ji seveda odgovori, da mrtvo truplo ne more krstiti, pač pa je pripravljen isto blago-

sloviti — ako mu plača 10 dolar-jev — Ko pa je zvedel od mate-re, da ne premore zahtevane svote, je tudi to — hladno — odklonil, češ, da stane ta ceremonija 10 do-larjev, in nič manj. Ponudil ji je še blagoslovljene sveče, katere naj bi našgala na mrtvaškem odru. Običajna cena sveč je 25 e a on zahteva 35 e za koš — češ blago-slovo stane deset centov. — Lahko-verna žena bi jih vsekakor kupila — ker gospodu se ne bi rada za-merila — ako bi imela kaj denar-ja seboj.

Ko je pater Been uvidel, da ne bo nikakoršnega zaslužka, jo je ta čedni (uzorni) dušni pastir še "teno oštel — češ, da njen otrok nikakor ne bo zveličan, ker ni bil nekrisen ne blagoslovljen in vse to ima ona kot mati na vesti. In ako ne kupi blagoslovljenih sveč, tudi svetih podob ne sme razložiti ob mrtliču. Tako — prav po krš-čansko — potolažena se je ubo-ga mati vrnila na njeno borno sta-novanje. V kakšni bolesti — "ko-ro obupu — se je verna mati na-hajala, vedo osebe, ki so ji v stiski priskočile na pomoč.

Od pogrebne družbe je dobila tudi sveče a 25 e, dasi iste niso bi-le blagoslovljene je po stari na-vadi obložila mrtliča s svetimi po-dobami, ne meneč se za farjev ukaz.

S tem "krščanskim" nastopom pater Been ni vzel družini Masidas vero, pač pa vero v farški bluf, kateremu je do zdaj revna družina sledila. Socializem hoče cerkve podreti!! Kaj ne, pater Been, Luka, Janez in drugi enaki "božji" namestniki jih pa zidajo.

Zadnji dogodaj v New Yorku je tudi pokazal, da cerkve ne ma-rajo ljudi, od katerih ne pričaku-je lepih dobičkov — posluževan-je aretaicij kot so v N. Y. začeli pa ne vem, če bo dober sad obro-dilo. —

Tudi v Pittsburghu je duhovšči-na pričela obširno agitacijo za za cerkve, "go to church" move-ment je od strani duhovščine vse-ga priznanja vreden. Obširno in-teriranje v meščanskih listih se je dobro izplačalo.

Toliko za enkrat, ob priliki se pa še oglasim. — Pozdrav zaved-nim delavcem!

Poročevalec.

Pueblo, Colo.

Cenjeni sodrug urednik: —

Kakor povsod, tako imamo tu-di pri nas delavce, ki žele vsled sugestije naših dušnih pastirjev, — da bi prišli nazaj tisti blaženi časi, kjer grmade so gorele v več-jo čast in slavo božjo. — Nazaj, vedno nazaj je geslo teh zapelja-nih tovarišev delavcev. Ravno te vrste ljudje pa napadajo člani ju-goslovanskega socialističnega kluba. Ti revčki na duhu črtijo so-cializem, ker ga ne poznajo. Eni imajo socializem za novo vero, ki jo je izmislil sam hudič, drugi pravi-vo, da so socialisti antikristi, ki bodo sejali denar (da bi ga le, presneto bi prišel prav v tej dra-ginjii!); drugi zopet menijo, da so socialisti brezveci — in eni pa vidijo v njih ljudi, ki hočejo vse razdeliti, celo kuhinjske cunje. Sto in sto nezmyselnosti trobijo v svet o socializmu in socialistih. — Sodr. urednik! Iz navedenega lah-ko izpoznate, koliko dela nas še čaka, predno prižgemo v vse glave luč resnice. — Takim fanatič-nim ljudem pripovedovati, da bo kapitalizem padel kakor je padla grajska tlaka in staroverka teles-na sužnost, pomeni toliko, kakor nositi sove v Atene. Ti ljudje se morajo najprvo sprijazniti s svo-jo pametjo, potem bodo zamogli še le logično misliti in delati prave zaključke. Vsi ti ljudje vrjame-jo v coprnice, vodomec in vo-diško Johanco. Tako je duševno obzorje rojakov, ki jim je socia-lizem in unijonizem prazen nič. Tukaj poznam zelo pobožnega člo-veka, ki se zunanje drži kakor Rockefeller in hoče imeti povsod prvo besedo. Pred kratkem je šel v neko pivovarno, da priskrbi svo-jemu 15 let staremu sinu delo. Gos-podar pivovarne ga pošlje k bos-su, ki pač najbolje ve, koliko de-lavcev potrebuje. Boss je pa dejal možu: naj preskrbi fantu najprvo union karto, ker je pivovarna union podjetje. Ali to bi videli tega pobožnjaka, kako se je zaklel. Rekel je, da nima nič opravka z unijo in ga tudi nikdar nič imel

ne bo. Dejal je, da rajši vidi, da ga hudič vzame, kot pa da bi šel po karto in se pustil komandirati takim barabam. Delavskim orga-nizacijam se pobožnež ne pusti ko-mandirati, ali kakor hitro se pri-kaže Rev. Ciril Zupan pred njega, je pa takoj na vseh štirih z vso njegovo družino vred in se plazi okrog njega kakor teden dni star kužek. Za cerkev bi letal noč in dan okoli in petljal kakor star be-rač, samo za delavsko stvar — te-ga nikdar! Vidite sodr. urednik, take vrste ljudi imamo v Puebli; in teh je še dobrih 50%. Ti ljudje pri vsaki priliki preklinjajo štraj-karje in bi sami šli takoj škebat. Slišim, da je mnogo škebov v Tri-nidadu iz Bača, Knežaka pri St. Petru na Notranjskem. Ker sem pa tudi jaz iz te občine, se v res-nici sramujem, ker imam take ož-je rojake — judeže iskarjote. Am-pak le potrpite vi prodani judeži, čas bo prišel, ko boste še temeljito obžalovali vaše početje. Sošolei, pušite to umazano delo in pristoi-pite v vrste delavcev, ki se boju-jejo zase in za vas za boljši koš-ček kruha. Ne mislite, da boste kaj zgubili s tem, ne; še pridobili bodete, ker se bodo morali potem kapitalisti podati in boste imeli tu-di vi boljšo plačo in boljše delav-ske razmere. — Pustite pa tudi ljste, ki pravijo, da delavcu za-dostuje 16 e na uro in si naročite liste, ki so vseč 365 dni v letu za delavca.

Ravno ko to pišem čujem, da je governer odpoklicel vse puškare iz štrajkovnega okrožja. American Vietor Fuel Co. je začela svoje skebe odslavljanjati in poditi odko-der so prišli. Tudi semkaj v Pueblo je prišel eden, ki sliši na ime Ribičev Matiček, doma je iz Ko-rinitz. Pravi, da se dela od 3 do 4 dni v tednu in da jih bosje pre-ganjajo še vse bolj kot mule. Vsem skebom je to iz sreča privo-ščiti, kajti za drugo itak niso.

Član socialist. kluba št. 132.

Canonsburg, Pa.

Sodrugi urednik: —

Prosim odgovoriti mi malo pro-stora, da odgovorim tukajšnjemu zastopniku in poročevalcu Ameri-kanskega Slovence, ki si zliya "vo-jo sveto jezo" nad socialističnim klubom, ker se slabo dela. Napa-da tudi društvo "Postojnka Jama", št. 138 S. N. P. J., ker je

mnenja, da sta socialistični klub in pa društvo tega kriva. Kako pride ta poročevalec, ki tako pri-dno skrbi za Heaven citizen paper do teh zaključkov, je težko razu-meti. Saj vendar ne lastujejo so-cialisti premogokopov in tovarn, niti ne sede v kongresu ali sena-tu. Kako bi bili torej le-ti krivi za slabe čase. Da bi se delavec sam pobrigal za boljše čase, tega mu Amerikanski Slovence ne pu-sti, češ, da delavec naj ostane ve-dno zvest in pokoren sluga kapri-talisti in pa njih hlapeci "dušni pastirji". Ali je pa kdo že vi-del kaj tačega? Nikdar in nikjer ne!

V naši naselbini je v resnici še mnogo tačih, ki se ne zanimajo prav za nobeno stvar. Pripoveduj-mu kolikor hočeš, kako koristna je za delavca politična organizaci-ja, on ti ostane zakrknjen; včasih se slučajno zgodi, da se res vpiše v politično organizacijo, toda ker organizacija nima ključavnice, na katero bi ga priklenila, pusti kmalu vse iznemar in ni ga več okoli ša sejo. Če ga slučajno srečaš in vprašaš po vzrokih nemarnosti, ti ima takoj tišč in en izgovor: ni denarja, ni časa, ne "fila" dobro itd. itd. 25 do 30 e na mesec je grozno težko plačati, ni pa teško plačati po tolarjih za cerkvene re-či. Dopsnik Amer. Slovence pri-poroča nam tudi zidanje cerkve. Kakopak, še to nam je treba; pa samostan, pa nune in eno kopice fratrov! Zakaj pa ne, če imajo ta-ki ljudje kot je dopsnik Amer. Slovence groš. — Minolo leto je pa ravno isti dopsnik delal raz-dor, ker se je sprožila misel za slov. dom. Ali vzlic vsem njego-vim intrigam ima društvo Postojn-ska Jama svoj društveni dom, ti si pa ostal poražen kakor bolgar-ski kralj Ferdo. Dopsnik se dela, kakor da bi bil kdo ve kako po-božen, ali v njegovi hiši se je vsa-ko nedeljo skozi vse poletje podi-ralo balinčke — in to ne zastoj. S socialističnim pozdravom!

J. K. za*topnik Proletarca.

South Fork, Pa.

Cenjeno uredništvo: —

Poročati imam žalostno vest. Dne 5. mārca je tukaj preminil sobrat Ignac Brkowski, rodom Ruso-Poljak, ki je bil član društ-va "Zdržiitelj", št. 36 S. D. P.

Z. Ranjki je bil kurjač in je delal na planem, brez vsake straha. Ta-ko je bil izpostavljen vedno vre-menu in pa vročini iz peči. Zadnje čase pa, ko je tu medlo, deževalo in pihalo, se je bil prehladil in to-ga je vrglo v postelj, iz katere ni več vstal. Zdravnik ga je že par-krat opozoril, naj pusti delo, toda mislil je, da prenese, račnal je pač da je še mlad in da mladi ljudje vse prenesejo. Ali varal se je. Po-grebe pokojnika je priredilo dru-štvo "Zdržiitelj", ki mu je dalo tudi lep veneč. — V imenu stari-šev izrekam vsem vdeležencem po-greba iskreno zahvalo! Bodi ti zemlja lahka! — Poleg te smrti ste bili tu še dve drugi nesreči. V St. Michaelu so našli zmružje-vega nekega pravoslavnega člove-ka, za katerega ime pa ne vem. Na glavni proggi tukajšnje železnice je pa vlak povozil troje Italjanov, in sicer dva do smrti, tretjega je pa tako poškodoval, da je malo upanja, da bi okrevat. Tako pada-jo proletarci na desno in levo in nihče se ne gane, da bi to obsojal. Ljudje mislijo, da vse to mora pač tako biti, ker je bilo baje vedno tako in da tako mora tudi ostati. — Kakšna modrost.

Pozdrav vsem zavednim delav-cem!

Ivan Suhadolnik, predsednik dr. Zdržiitelj.

Sopris, dne 10 mārca 1914.

Cenjeno uredništvo Proletarca: —

Prosim priobčite še to-le zahva-lo v Proletarcu. — Darovala so nam nadaljna društva:

Dr. Slovenski Bratje št. 23 \$9.75
 „ Zavedni Štajerci, št. 9 „6.00
 „ Mladi Slovence, št. 42 „5.00
 „ Austrija, št. 5 „4.00
 „ Jutrarnja Zarja, št. 29 „5.00

Skupaj \$29.75

Do sedaj smo prejeli vsega sku-paj \$125.35, za kar se vsem daro-valcem najlepše zahvaljujemo, kajti ta vsota nam je res dobro došla vseh krutih razmerah, v ka-terih se nahajamo. Kakor povsod, tako imamo tudi tukaj, namreč pri Sopris "Local Union" izdajal-ce, tako n. pr. Langowsky, rodom Poljak, kateri je nesel na nos šerifu in milicij, oziroma komaniji, za kar je dobil od kompanije C. F. L. Co. vsaki dan tri dolarje in od šerifa 1 dolar pa tudi od U. M. W. of A. je prišel vsak teden po pod-poro, namreč tri dolarje na teden.

Vidite, takšni so ljudje, ki ni-majo socialnega čuta. Le dobro si zapomnite to ime. Spoznati ga je pa prav lahko, ker ima eno nogo krajši od druge in je še prav mlad V slučaju, da pride ta maloprid-než kam naokrog, bodete že vedeli s kom imate opravka.

Torej še enkrat hvala vsem da-rovalcem, katerih se hočemo ved-no spominjati!

Silvester Berentin, tajnik dr. Slovan, št. 15. S. D. P. Z Sopris, Colo.

Springfield, Ill.

Cenjeno uredništvo: —

Z delom gre tukaj prav slabo. Čeravno se bliža 1. april, čas ko bomo morda vsi premogarji odlo-žili svoje krampe in lopate, se ven-dar ne dela več kot po 3 do 4 dni v tednu, izvzemši v dveh rovnih. Pri nas so gotove vrste pobožnja-ki, ki se pa med seboj tudi kosa-jo, kdo bo iznesel več ofra v cer-kev. Teh eden je pred kratkem nesel s krstu novorojenčka. Ko so prišli boter in partijska z otrokom v cerkev, je katoliški župnik videl v enemu od teh starega dolžnika, na kar ga je takoj opomnil, da je že čas, da to poravna. Ker se pa pobožni boter ni hitro spomnil svojih katoliških dolžnosti mu je "dušni pastir" prsmolil zašunsko, da je kar zaropotalo po cerkvi. In glejte, zgodil se je čudež. Mož, ki je do sedaj nosil v glavi ajdovec, je dobil takoj možgane. Sedaj je postal čisto normalen človek in zna biti še dober naš agitator. — Tudi dobra metoda za spreobrne-vice ljudi, ki spe spanje pravničev-ga od strani teh božjih namestni-kov.

Poleg tega se je zgodilo pri nas pa še nekaj drugega. V South Springfieldu so namreč ubili ne-ke vrste socialističnega boga, ta-ko so ga nazivali nekateri pobož-ni in učeni ljudje ki se prišteva-jo katolikom. Stvar je sledeča: Nek premogar je imel nad 20 let starega kozla, katerega so pred kratkem ubili in snedli. Zdj se pa širi govorica, da so ubili socia-lističnega boga. S tem hočejo za-smehovati socialistični klub, ki

jim nikakor ni všeč, da napredu-je. Ne morem si kaj, da bi ne vpra-šal te veleučene in brunne duše, kdaj so si socialisti postavili svo-jeja malika ali boga. Socialisti ni-so nobeni pagani in se ne ukvar-ajo z nabožnimi stvarmi. To pre-puščajo drage volje veleučeni in pobožnim revčkom.

S socialističnim pozdravom, Opazovalec.

N. S. Pittsburgh, Pa.

Prosim, odmirite mi malo pro-stora v našem cenjenem listu. V zadnjem času smo že parkrat čitali v delavskem listu Proletarcu o tukajšnjem Kranjsko-Sloven-skem Domu. Kdor tukajšnih raz-mer ne pozna, je mogoče v dvomu glede resničnosti zadnjih dopisov. Sklenil sem izraziti se v tem oziru kot delničar tega doma in član društva "Skala" S. D. P. Z.

V času, ko so napredni rojaki sprožili misel o zidanju narodne-ga doma, so bili naši medsebojni odnošaji vse drugačni, kot so dan-es. Lepo število rojakov se je zavzelo za to koristno idejo. Se-veda za časa pridobivanja delni-čarjev se je jako lepo obdevalo z občinstvom, tako, da so v krat-kem času lepo svojico skupaj spravili. O ustanovitvi tega ko-zzvanega narodnega podjetja ne bom zgubljal besed, ker vsakemu rojaku je znano o tem, posebno, kdor je bil o tistem času v naši naselbini.

Moj namen je spregovoriti par besedi sedanjemu vodstvu tega doma. Skoz večmesečno redno obiskavanje mesečnih sej sem imel priliko marsikaj opaziti. Žal, da se delničarji tako slabo udele-žujejo sej, tako, in s tem dajejo priliko odboru voditi podjetje po svoji volji.

Tako se namreč zadnji čas upel-jale stroge naredbe glede zahaja-nja v spodnje prostore, katere pa se uvažuje le pri rojakih.

Slovenskim društvom se je svoj čas dajalo sobe na razpolago za seje, vedeč, da se s tem privabi marsikate delavce tudi k bari Danes se pa ne pusti doli še tako dobro poznane člane društev, ako nima ključa, oziroma, ni član hale. Ako en član hale izrazi neza-dovoljstvo s poslovanju hale, se ga izključi, ne da se prizadetemu da prilika zagovarjati se, kot pravila določujejo.

Nič ne bi rekel v tem oziru, ako ne bi videl na lastne oči, da se s tujimi narodi obratno postopa. Tako, da imajo konečno tuji na-rod v našem K. S. D. večje pravi-ce, kot rojaki. Med tem ko se od rojakov strogo zahteva ključ ali podpis, — čeč, da so naredbe v tem oziru tako stroge — se spu-šča doli količkarje, razne agente in enake tujece, ni nimajo nobene-ga stiska z K. S. D., brez vsakega ključa ali podpisa.

A še več, enake nepridaniče se celo z veseljem spušča v spodnje prostore, še pijače se jim daje brezplačno — posebno količkarje se prav ponižno napaja.

Ker se odbor pri zabranjevanju v klet rojakom opira na stroge odredbe, si v sojam vprašati slavn-i odbor K. S. D., ako so mu zna-ne odredbe (postave) tukajšnje dežele, katere ne dovoljujej poli-cajem uživati opojnih pijač v ča-su službe, ako pa ni v službi, tudi nima pravice vstopa v klubne prostore, ako ni član istega. Isto velja za tuje agente. Koliko ko-risti pa ima naš narod od tujih agentov za ure in druge reči, ka-teri obiskujejo halo le radi njih biznessa — da odirajo obiskoval-ce? — Seveda naše takozvano na-rodno podjetje spušča enake izko-riščevalce v svoje prostore brez vsakega prispevka.

Res lep napredek — delničarji tega doma smo lahko ponosni! — Prav kakor se je govorilo na neki seji "Zdaj smo enkrat na pravem potu", in "ako policaj želi eno vi-sko, daj mu dve."

Je li čuda, ako čujemo od raz-nih delničarjev, da skušajo pro-dati delnice? — Jaz se je hočem sam znebiti, ako se boče to podje-tje tako vodilo. —

Pozdrav zavednim delavcem ši-rom Amerike, Proletarcu pa na njegovem edino pravem stališču obilo uspeha.

Frank Gramc, 922 Progress St.,

Op ured.—Ne prodajajte delnic, ampak svetujte vsem delničarjem, da naredo na občnem zboru konec tem postopanjem. Izvolite direk-torij, ki bo delal, kakor želi veči-nar delničarjev.

Majniška izdaja.

Proletarjat vsega sveta se pripravlja, da ponovi tradicionalno manifestacijo prvega majnika, v kateri je izražena edinstvo misli in ciljev, ki ga oživlja in vodi v velikem boju za pravice. Prvi maj-nik je praznik dela; je dan, ko ponovi delavstvo svoje zahteve po osvoboditvi dela iz težkih spon kapitalizma, po združenju vseh dru-žabnih razredov v en sam razred svobodnih delavcev, po svobodi, miru in ljubezni, ki naj nadomestijo suženjstvo, zavist in sovraštvo.

Da tudi mi slovenski delavci v Ameriki, kolikor nam razmere dopuščajo, praznujemo in povečamo ta dan, si šteje uredništvo v dolžnost izdati "Proletarca" — kakor zadnjih par let sem — v posebani slavnostni obliki, in to če bo le mogoče najmanj na 16th straneh.

Ta številka izide 28. aprila. Uredništvo bo v tem oziru storilo vse, da bo gradivo te slavnostne številke najboljše za propagando razredne zavednosti med slovenskimi delavci v Ameriki.

Uredništvo in upravništvo bo izvršilo svoj del temeljito. Drugi del — agitacija za razpečevanje te slavnostne izdaje — pa pre-puščamo našim sodrugom po naselbinah. Kdor je za vstajenje pro-letarjata iz industrijelne sužnosti, kdor je za boljše bodočnost svoj-ih otrok, tisti pojde gotovo na delo za majniško slavnostno izdajo "Proletarca", kateri naj izide najmanje

V 16.000 IZTISIH.

Sodrugi, mi ne izdajamo slavnostnih izdaj za Božič in Veliko-noč. Zapomnite si dobro, da ta dva praznika sta postala simbol suženjstva. Edini delavski praznik in simbol vstajenja proletarcev — je **PRVI MAJ!**

Prvi maj je delavski praznik, katerega so proklamirali delavci sami. Tega praznika ne dobite v nobenem koledarju ali praktiki. Enostavno zato, ker ni všeč kapitalistom, kraljem, cesarjem, pape-žem in drugim ljudskim zajedajem. Delavci, najlepše bodete praznovali **VAS PRAZNIK**, ako ta dan porabite za agitacijo "Proletar-ca". V vsako večjo slovensko naselbino mora najmanj 1000 iztisov.

Cene so sledeče:

10 iztisov 45e; 25 iztisov \$1; 50 iztisov \$1.85; 75 iztisov \$2.50; 100 iztisov \$3.25; 200 iztisov \$5.50; 300 iztisov \$8.00; 400 iztisov \$10.00; 500 iztisov \$11.50; 1000 iztisov \$19.00.

Izpolnite ta kupon, ter pošljite nam!

UPRAVNIŠTVU "PROLETARCA", 2146 Blue Island Ave. CHICAGO, ILL.

Sodrugi:—Pošiljam \$..... za ..... iztisov Majske številke "Proletarca".

Ime ..... Naslov .....

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 14. avgusta 1906.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penna.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: FRAN PAVLOVIČ, box 705, Conemaugh, Pa.
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 91a, West Newton, Pa.
Tajnik: ALOJZIJ BAVDEK, box 187, Conemaugh, Pa.

ZAUPNIK:

ANDREJ VIDRIH, box 523, Conemaugh, Pa.

NADZORNICI:

VILJEM SITTER, 1. nadzornik, Lock box 57, Conemaugh, Pa.
FRAN TOMAŽIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Tolleston, Sta., box 73.
NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib st., Numrey Hill, N. S. Pittsburg, Pa.

POROTNIKI:

IVAN GORŠEK, 1. porotnik, West Mineral, Kansas, box 211.
JAKOB KOČJAN, 2. porotnik, 409 Ohio Street, Johnstown, Pa.
ALJOSIJ KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4. box 86.

VRHOVNI ZDRAVNIK.

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GLAVNI URAD v hiši št. 46 Main Street, Conemaugh, Pa.

POMOŽNI ODBOR.

Dremelj Josef, box 275, Conemaugh, Pa.
Gačnik Ivan, R. F. D. 3, box 54, Johnstown, Pa.
Zaman Franc, box 556, Conemaugh, Pa.

PRIPRAVLJALNI ODBOR ZA ZDRUŽEVANJE SLOVENSkih PODPORNih NAPREDNIH ORGANIZACIJ.

Predsednik: Viljem Sitar, box 57, Conemaugh, Pa., član S. D. P. Z.
Zavertnik Jožef, 2821 Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. N. P. J.
Martin Konda, 2656 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. S. P. Z.

Delegatje za združevni sestanek dne 14. januarja 1914.

Viljem Sitar, box 57, Conemaugh, Pa.
Kebelj Ivan, Glenoe, Ohio.
Štefan Zabrc, box 227, Garrett, Pa.

Uradno Glasilo: PROLEARTC, 4006 W. 31st Street, Chicago, Ill.

Čejeva društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni, pošiljati vse dopise in denar, naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravil, edino potom Poštinih; Expressnih; ali Bančnih desarnih kasarnic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznajujo urad glavnega tajnika, da se v priložnosti popravi.

Kako ribarijo kapitalisti.

Sodrugi v Coloradu so nam poslali dve okrožnici v spakedrani slovensčini. Ti okrožnici so izdali baroni premoaga v južnem Coloradu. Izdali so ju brez dvoma v več jezikih in tako so dobili tudi Slovence, kateri se je dal kupiti morda za par ušvih centov in je "prevedel" okrožnici v svojo slovensčino kakor je pač znal in mogel. Ali tu se ne gre za slovensčino teh okrožnic, temveč gre za svrhu, kateri sta ti dve okrožnici imeli služiti. In namen je jasen. Kapitalisti, ki posedujejo premoagoke v južnem Coloradu, so hoteli kovati kapital iz famozne obtožbe glavnih odbornikov in nekaterih organizatorjev unije United Mine Workers of America po znani "izbrani" veleporoti. Zato so ponatisnili izjavo te veleporote v okrožnicah, s katerimi so nastali celo Coloradu. S tem so hoteli loviti na limanice nezavedne delavce, češ: "Pogledajte, kaki hudobneži so unijski voditelji, ki jih toži zvezna porota." Druga okrožnica pa vsebuje hinavsko pismo kapitalističnega guvernerja v Coloradu, kateri našteva državne postavbe v "korist" organiziranega delavstva. Pozabil pa je omeniti, da te postavbe eksistirajo za premoagarije le na papirju; baroni premoaga jih kršijo vsak dan stokrat.

Izkratka: ti okrožnici sta imeli namen pridobiti skebe. Koliko sta pridobili Slovencev, nam ni znano, toda prepričani smo, da vsak pameten slovenski delavec v Coloradu se gotovo smeje tem spakam in ne gre za limanice.

Tukaj sledita obe okrožnici ena za drugo, takšni kakor sta v originalu z vsemi napakami v rokovnjaški slovensčini:

PO METENI SO V SI UNION LIDRI OD UNITED STATES POROTNIKOF SLAVISH

Spodaj pod pisani Union Lidri so bili ob sojeni na United States Porotni sodbi dne 1. Dec. 1913:

- J. P. White, Predsednik,
Frank J. Hayes, Pod Predsednik,
Wm. P. Green, Blagajnik,
John R. Lawson,
Adolph Germer,
Robt. Uhllich,
A. B. McGary,
Jas. Morgan,
Chas. Batley.

Nadalje tudi petnaest družih članov Unija katera imena se niso ven dana in se niso bili restani bodo pršli na dan, Edward Wallace, Editor od United Workers Journal je tudi kaznovan.

Tukaj so iz rok katere imajo United States Porotniki tukaj so besede kaj Porotniki govorijo United States derzavni zbor in Sposovani Gospod Robt. E. Lewis, derzavni Sodik.

Spodaj pos pisani Porotniki smo prof na tanko sodili in pregledali ta strajk v Coloradi in v našem sodisu smo ob osdili in tebi sporocili na tanena imena kateri so od govorni hudodelstva in hudobije v tem strajku. Nadalje imamo se več imen sporociti ker so tudi spadali v ta prepri in v kratkemu casu bodemo sporocili se ta imena.

Taka ne spodobna dela kod so United Mine Workers of America poskusali prejeti in pri siliti kompanije da morajo (Spoznati Union) recognition of the union je velika SRAMOTA za vse se druge postene organizirane elane v te nazi derzavi. Oni so pripeljali sebol iz učenostrajk agitatarje in iz puzkam ob rozili na stotine ne od govornih Ljudi kateri so prepri in sramato na predovali nasim Ljudim v te derzavi. In tako ne spodobno se ob nasali celi cas da v saka pametna organacia mora vidit da to je ne spodobno.

Union Lidri so sami paterdili da imajo svoje elane pod seboj in da so jih iz puskami ob rozili ker ta natančen prepri nej ne družiga nago za mesecino katero Union Lidri zahtevajo od njihovih elanof in da napredujejo in pod pirajo svoja ne spodobna dela iz tem denarjon kaj dobijo za mesecino. In za tirajo celo dezelu ne samo na eden nacin ampak se druge Ljudi ob življenje dajo. Ta ne spodobna dela skatera ne merujejo majnarji v nase derzavi so od govorni agitatarji ker pridejo iz družih derzof in derzijo mitenge in govore na ta ne spodobni nacin.

Majne v nasi derzavi v South Coloradi so precej v dobrem imenu v ta zadnih dveh let majne so bile precej v poprafku v Coloradi imamo ta naj bolse (Mining Laws) v seli United States za zdravje in segurnost dela in tako se vedno napredujejo dokler se je ta strajkoricel.

Nadalje smo na tanko pregledali svedoke kaj se tice dela v majnah:

Postave v derzavi Coloradi morajo biti pod lozene kaj se tice conl majn. Delafci morajo imeti pravico se pri toziti svojo ne zadovolnost naprej postavleno pres da bi se strahoval zgubiti svoje delo ali da bi bil premaknen v slapsi plac v majni.

Kaj se tice (scrip system) je pre povedano v te derzavi v saki uacin. Delafci imajo pravico si iz voliti svojega (check weimena) in sami placati za njega. In on mora svoje delo delati pod stete pregledovalcem ali pod tacim mozem da nima interes v majni.

Majnarji imajo pravico spadati v Union pres da bi jim kodo zabranil ali mogoce ob delo dal.

Osmo urno delo mora biti v postavah in tako versiti celi cas.

Postava mora biti od sedaj naprej da ima Governer pravico strafati take ljudi ker imajo puske in revolverje pri sebi. In ravno tako tudi tisto Ljudi ker tako orožje prodavajo tacim ljudem ker so v strajku kod se je sedaj versilo v zadnem strajku v Coloradi.

Udani vam,
Porotniki, (Grand Jury),
B. F. Scribner, Foreman.

AUSTRIAN

GOVERNERJO PISMO ZA COMPANIJE IN MAJNARJE

Denver, Colo., Dne Novem, 27, 1913.

Gos. J. F. Welborn,
John C. Osgood,
D. W. Brown, Kompanisti,

In

Gos. T. X. Evans,
Archie Allison,
David Haimmon, Majnarji.

Gospodje: —

Jest sem poslušal vas prepri celi dan v ceraj in kaj se meni zdi nej za dosti razlocka med vami da bi napredovali vsa prepri jest Vam Zelim omeniti kaj bi bilo mal bolse za pomiriti ta prepri ena ta najbolj imenitna strar kaj se tice vasega pre pira je (Spoznanje Unije) in kaj se druge stvari tice je vam dano po nasih postavah. Take postavbe mi nimamo da bi vam spoznala ali pravico dala zahtevati Spoznanje Unije (recognition of the Union). Postavbe vam dajo pravico. Da pristopite v Union. Ce se vam poljubi to storiti pres da bi vam naral kodo ubraniti ta pravica vam je dana po nasih postavah. In jest vam tako spoznam in zelim da se bodete tako ravnali:

"To je ces postavbe za v sako kompanijo ali corporacio. Ali njihove pred stavlenec ali agentof ali naprej postavlencom za ustavit delafcem v pristop Unije ali society ali v politiene zadeve ali da bi katero kompanija zato taecga delafca zato spodila iz dela zato ker spada v to Unijo ali society ali politiene zadeve." — Section 3925, Sedajne Postave v Coloradi, 1908.

Kaj se družiga prepri tice jest mislim da je vam v se po volji in kaj vam je dano po postavah.

Zahtevanje vasega (check weighman) vam je dano po nasih postavah da si majnarji sami iz volite svojega check weimana.

Postavbe pre povedujejo na v saki nacin da bi se delafci placevali iz (scrip) za placanje majnarjon.

Postavbe so vam dane da imate osem urno delo pod zemljo in coker ovens ta postava govori v Chapter 95 of the Session Laws of 1913.

Postavbe govore da delafci morajo prejeti placeo dvakrat na mesec tako se sedaj versi po celi Coloradi.

Postavbe govore da saki delafec ima pravico bordati kjer ga veseli.

Postavbe govore da po usih majnah mara biti Pregledovalec postavbe iz voljena leta 1913 da je prepričan da so majne v praveh segurnih zadevah in varovajna delafcev.

Nadalje da v si delafci morajo biti sprejeti nazaj na svoje place in na svoja dela odlog tacih placef kjer so ze pre uzeti in odlog tacih delafcev kateri so delali prepri in skodovanje od kar se je ta strajk priecel morajo biti sprejeti nazaj na delo.

Vam udani,
ELIAS M. AMMONS,
Governor.

KOMPANIJE SO SPREJELE TE POSTAVE

Denver, Colo., Nov. 27th, 1913.

Spustovani E. M. Ammons,
Governor of Colorado.

Gospod: —

Mi smo sprejeli tvoje pismo in zahtevanje od nas kar se tice nasih delafcov in se podamo za kar nam za povedujas.

Mi smo za dovolni sprejeti nase delafce nazaj in tako ravnati nasa dela kako nam ti za povedujes.

Udani,
J. F. Welborn,
D. W. Brown,
J. C. Osgood.

BOLESIJ.

Maksim Gorkij:

Nekdaj mi je pripovedoval znaec:

Ko sem bil dijak v Moskvi, se je prigodilo, da sem stanoval poleg ene izmed "tistih" ... da saj veš! Bila je Poljakinja in imenovala se je Terezija. Velika, močna, brineta s črnimi, zraščeni obruvi in z velikimi odurnimi potezami — me je prestrašilo živalsko iskrenje njenih temnih oči, njen globok glas, njeno prostaško vedenje in njena zunanost mišičaste branjevke. ... Stanoval sem v pritličju, in njena vrata so bila nasproti mojim. Nikdar jim nisem odprl, ako sem vedel, da je ona doma. Ali to je bilo redkokdaj. Sempatja sem jo srečal na stopnicah, na dvorišču, in nasmehnila se mi je na način, kj sem ga smatral za nesramnega. Večkrat sem jo videl sijano, razkuštrano, odurno se smejučo ...

Tedaj mi je rekla:

"Dober dan, gospod dijak!" z bedastim smehom, s katerim je se povečala moj gnus do nje. Nameraval sem se preseliti, da bi se izognil tem srečavanjem, a imel sem tako krasno sobico s širnim razgledom, in bilo je tako tiho v tisti ulici ... Vzdržal sem. In nekoč, ko sem se zjutraj še valjal po postelji, iskajoč vzroka, da bi mi ne bilo treba iti k predavanju, se nenadoma odpro vrata in zopredna Terezija zakliče na pragu v svojem basu: "Dober dan, gospod dijak!" "Kaj hočete?" vprašujem. Vidim — njen obraz je ginjen, proseč — nekaj nenavadnega na njej. "Ah, gospod, prosila bi Vas nekaj ... Saj hoste napravili!" Ležim, molčim in mislim:

"Atentat na mojo čistost, nič več, nič manj! Bodi močan, Jegov!"

"Glejte, rada bi poslala pismo v domovino," reče proseče, tiho, plaho.

"Za vraga," menim "stori!" Vstal sem, sedel k mizi, vzela papir in dežel:

"Pojdite sem, sedite in narekujte ..."

Pride, sede previdno na stol in me gleda opravičujoče: "No, komu?"

"Varšavska železnica, mesto Swenzany, Boleslava Kašputu ..."

"Kaj naj pišem ... Recite ..."

"Moj ljubi Boles ... moje srce ... Moj ljubček ... Mati Božja naj te čuva! Moje zlato srce, zakaj nisi tako dolgo pisal po tebe irepeneči globolice Tereziji ..."

Skoraj bi se bil zakrohotal. "Hrepeneča globolice", na dvanaest veršokov cenjena, s težkimi pestmi in s tako črnim obrazom, kakor da bi bila vse leto ometavala dimnike in se nikdar ne umila. Toda pšemagal sem se in vprašal:

"Kdo je ta Boles?"

"Boles, gospod dijak", je dejala, kakor užaljena, da sem popačil ime. "Boles je moj ženin."

"Ženin!?"

"Zakaj se gospod tako čudi? Ali jaz, dekle, ne morem imeti svojega ženina ..."

Ona, dekle! ... Ta je bila dobra!

"O, zakaj ne! Vse je mogoče ... Ali je on že dolgo Vaš ženin!?"

"V šestem letu ..."

uslugo, gospod!" je rekla Terezija in se klanjala.

"Morda Vam tudi jaz lahko storim uslugo!"

"Ne, hvala leps!"

"Mogoče ima gospod raztrgane srajce ali druge stvari?"

Čutil sem, da mi je ta ženska mastodont v krilu pognal rdečico v obličje in izjavil sem dokaj ostro, da ne potrebujem njenih uslug.

Šla je.

Dva tedna sta pretekla ... Večer je. Kadim in sedim pri oknu ter premišljam, kako bi mogel samega sebe od sebe odločiti. Dolgočasno je, grdo vreme, ne ljubi se mi vun in pešm se iz dolgočasje z analizo samega sebe. Tudi to je dovolj dolgočasno, a ne ljubi se mi družega. Tu se odpro vrata — hvala Bogu! — nekdo prihaja ...

"Kaj gospod dijak nima nobenega dela?"

Terezija! Hm ...

"Ne ... zakaj?"

"Prosil bi gospoda, da bi še eno pismo pisal ..."

"Prosim ... Bolesu ..."

"Ne, sedaj od njega? ..."

"Ka-aj?"

"O, to sem zabito bitje! Hotela sem reči — oprostite gospod! Sedaj ni za mene, temveč za mojo prijateljico ... to se pravi ne za prijateljico, temveč ... za nekega znanca ... On sam ne piše ... a ima nevesto, kakor jaz — Terezijo ... Ali bo gospod morda pisal oni Tereziji?"

Gledam jo — njeno obličje je nemirno, prsti se tresejo, v zadregi je in ... uzanil sem!

"Čujte, gospodična," rečem, "ni ne Bolesa in ne Terezije, vse to ste se zlagali! Ampak pri meni nimate sreče, jaz nočem znanja z Vami. Ali ste razumeli?"

Bila je naenkrat nenavadno prestrašena in v zadregi, prestopicala je z nogami, skremžila je ustnice, kakor da je hotela nekaj reči in vendar ni rekla ničesar. Čakam, kaj bo iz tega, in vidim ter čutim, da sem se vendarle motil, ko sem sumil, da me hoče oprati moje nedolžnosti. Torej je bilo drugače.

"Gospod dijak," je pričela, nenadno pa je zamahnila z roko in šla.

Ostal sem z mučnim čuvstvom v duši ... Slišim — njena vrata se zapro glasno — jezna je ... Prevdarim in se odločim — da grem k njej, jo pokličem k sebi in ji pišem vse, kar hoče.

Pridem v njeno sobo — ona sedi pri mizi, z podprtimi komolci, glavono naslonjeno na roke ...

"Čujte," rečem ...

... Kadarkoli pripovedujem to zgodbo in pridem do te točke, se zdim sebi neznošno ostuden ... Taka neumnost! Da-a! ...

"Čujte!" rečem ...

Ona plane pokonei, uride iskrenih oči k meni in šepče, ali bolje — mrmra v svojem basu, dočim mi položi roke na ramena ...

"No, kaj je torej? No? Da! Nobenega Bolesa ni — in nobene Terezije! Ali kaj Vam to škoduje? Je li Vam težavno, s peresom pisati po papirju, da? Oh, Vi? Ne Bolesa ni ne Terezije, samo jaz! — Kaj torej, kaj?"

"Dovolite," vprašam, omamljen od tega sprejema, "zakaj gre? — Bolesa ni?"

"Seveda ne! Čemu pač?"

"In Terezije — tudi ne?"

"Tudi ne! Jaz sem — Terezija!"

Ne razumem nič, gledam jo debelo in poskušam določiti, kdo od naju je blazen. Ampak šla je zopet k mizi, šarila po ropotiji, se vrnila k meni in rekla užaljena:

"Ako Vam je bilo tako težko pisati Bolesu, tukaj je Vaše pismo, vzemite ga! Zame pišejo tudi drugi ..."

Vidim — v mojih rokaj je pismo naslovljeno na Bolesa. Fej!

"Čujte, Terezija! Kaj naj to pomeni? Zakaj naj bi Vam drugi pisali, ko še mojega pisma niste odposlali?"

"Kam?"

"Temu — Bolesu!"

"Ali njega vendar ni!"

Ne razumem in ne preostaje mi drugo kakor da grem. Ali ona mi pojensni:

"Kaj pa?" pravi užaljena. "Nje ga pač ni!" In vila je roke kakor da ne more umeti, zakaj ne ...

"Toda jaz bi rada, da bi bil ... Ali nisem človek kakor vsi drugi? Kajpada, jaz ... jaz vem! ... Ampak komu pač škoduje, če mu jaz pišem ..."

"Dovolite — komu?"

"No — Bolesu!"

"Ali njega vendar ni!"

"Oh, Jezus — Marija! Kaj škoduje, no? Ne, ampak kakor da bi bil! ... Jaz mu pišem, potem je stvar taka, kakor da bi bil ... In Terezija ... sem jaz — on odgovori meni, jaz — njemu ..."

Razumel sem ... Bilo mi je tako bridko, tako hudo, tako sem se sramoval. Poleg mene, tri korake od mene, živi človek, ki nima nobenega na svetu, ki bi bil prijazen in ljubeznjiv z njim, in ta človek si izmislil prijatelja!

"Vi ste mi pisali pismo za Bolesa, pustila sem ga prečitati, poslala in mislila, da je Boles. In prosim, napišite mi pismo od Bolesa na Terezijo — name. Ako mi ga kdo prebera, verjamem čisto gotovo. In življenje mi bo lažje ..."

... No pa ... hudci naj vzame ... Od tedaj sem pisal redno vsak teden dve pismi, enega Bolesu in njegov odgovor Tereziji, in dobro sem ji pisal. Ona joka, kadar jih sliši ... In za solze, ki jih je pretakala nad pismi namišljenega Bolesa, mi je krpala luknje v nogavicah, srajcah in drugem ... Tri mesece pozneje je prišla v ječo ... In sedaj je gotovo mrtva.

... Moj znanec je odpihnil smotkin pepel, zrl zamišljeno proti nebu in končal:

"N-ja ... Čim več grenkosti človek vžije, tem silneje si zaželi sladkosti. Ampak mi ne razumemo tega, odeti v svoje samo namišljene čednosti in zroč drug družega skozi pajčolan domišljavosti in prepričanja o svoji brezmadežnosti ... To je precej neumno in zelo trdo. Pravijo propali ljudje ... Kaj so propali ljudje? Predvsem — ljudje, ista kri, meso, kosti, živci kot mi. Vse življenje nam to govore dan za dnem, In mi čujemo to, ali ... vedi vrag, kako nezmislno je to. Ali pa smo že popolnoma gluhi od glasnega pridigovanja o človekoljubnosti? ... V resnici smo tudi mi sami propali ljudje, še zelo globoko propali ... v brezno vseh možnih domišljavosti in prepričanja o premoči naših možgan in naših živcev nad tistimi ljudmi, ki so le manj pretkani kakor smo mi, in se ne znajo tako dobro pretvarjati kakor mi ... (Sicer pa — dovolj tega! Vse to je nekaj starega, skoraj sramotno je, o tem še govoriti ... nekaj zelo starega ... da! ..."

Ali si je že vaša organizacija naročila 100 listov "Socialistične knjižnice", katere bodete razdelili med nezavedne tovariše na prihodnji veselici. — Ako tega še niste storili, skrbite, da se to zrodi.

VABILO NA VESELICO

— katero priredi —

S. I. D. "VIHAR"

V DUNLO, PA.

dne 31. marca ob 6 uri zvečer

v lastnem domu z igro enodejanko "Ne kliči vraga"

OSEBE:

- Levičar, bogat posestnik ... Jožef Hribar
Polona, njegova žena ... Ursula Milavec
Milka, njiju hči ... Ana Dolez
Meteljkov Miha, krčmarjev sin ... Alojzej Krajnc
Tone, seljan ... Frank Bavdek
Ker je igra jako šaljiva, nudi občinstvu obilo zabave. Nadajoč se obilne udeležbe iz Dunlo in okolice. Vai dobro došli, tudi Mike Cegars!

ODBOR.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj: Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo \$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.

Oglašje po dogovoru. Pri spremembi bivaličja je poleg novega naznaniti tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugosl. socialistične zveze v Ameriki.

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja lista in drugih nerednosti, je posiljati predsedniku družbe

Fr. Podlipcu, 5039 W. 25. Pl. Cicero, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half year. Foreign countries \$2.50 a year, \$1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS): "PROLETAREC" 4006 W. 31. STREET, CHICAGO ILLINOIS. Telephone: LAWNDALE 9677

SLOVENSKI DENARNI ZAVODI V STAREM KRAJU IN DENAR AMERIŠKEGA DELAVCA.

Prejeli smo iz starega kraja in priobčujemo sledeči zanimiv članek o denarnih zavodih na Slovenskem. Članek je za tiste slovenske delavce, ki žive v Ameriki, pa so v gospodarskem ali družinskem oziru navezani na stari kraj, posebno važen. Važen je pa tudi za vse slovensko delavstvo, ki si s svojimi političnimi, gospodarskimi in zadnji čas denarnimi organizacijami želi izboljšati svoje bojovno stališče, svoje defenzivne utrdbe.

Članek se glasi:

AMERIŠKEMU SLOVENSKE-MU DELAVSTVU!

Sodrug i v uredništvu "Proletarca" mi bodete pač oprostili, ako prosim za prijazno natiskanje sledečih mojih pripomb iz stare domovine.

V "Slovenu" z dne 10. februarja 1914, št. 32 sembral članek, ki je vreden, da se ponatisne v "Proletarcu". Zakaj? Zato, da bodo potem sodrugidelavci širom Amerike razumeli mojim izvajanjem. Članek se glasi:

"UMAZANA REKLAMA.

Mestna hranilnica ljubljanska si je najela v Severni Ameriki nekoga človeka, Frank Sakserja. Ta človek, ki je svoječasno delal reklamo za propadlo "Glavno posojilnico" in dobival za to delo velike provizije, spravi je pa lepo število ubogih ameriških izseljencev ob krvavo prislužen denar, sedaj lovi slovenske delavce, naj vlagajo denar — potom njegove pisarne seveda — pri "Mestni hranilnici" v Ljubljani. V 16. številki "Glas Naroda" je spravi ta človek nesramen članek "Glede varnega nalaganja denarja". V članku najprej psuje, ker nek amerikanški slovenski kolektor priporoča nalaganje denarja pri domačih rafajznovkah. Naše združništvo imenuje "klerikalne-posojilnice in hranilnice", pri katerih ni najti skrupuloznosti. O odbornikih teh posojilnic, pa Male posojilnice in hranilnice pa nimajo nikakršnih veščakov in tudi zelo malo poročstva. Ako kje kaj počni, se izkažejo poročstva ničevim. Tako naš uči bridka izkušnja pri "Glavni posojilnici" v Ljubljani. Višek nevarnosti je, da si upa človek, ki je vlekel provizije od propadle "Glavne", sedaj še eklicievati se na "Glavno" in s pomočjo te, begati ljudi pred varnostjo najrazvijaških posojilnic. O odbornikih naših posojilnic piše dalje: "Nekateri gospodje igrajo jakorekč "va banque" in razsipajo denar tudi v strankarske namene, če pa želi kak vlagatelj večjo vsoto v izplačilo, ga pa postave na dolge obroke." Konečno še poziva rojake, naj se varujejo piškavih posojilnic in hranilnic. Z Francem Sakserjem, ki si je z žulji ameriških Slovencev napravil lepo premoženje, bomo morali drugače obračunati. Sploh so se njegova podjetja preveč pardonirala. Poizvedeti bo treba in priobčiti vsa imena onih nesrečnih vlagateljev-Amerikancev, ki so se

dali izvabiti pisarni Fr. Sakserja, da so potem tje vlagali denar, ki ga še sedaj, po večletnem dolgem roku ne morejo dvigniti. Sakser je spravi svojo provizijo, ubogi ameriški trpinja pa tožijo solze za izgubljenim premoženjem. Od naše strani se ni do sedaj še ničesar storilo za organizacijo nalaganja denarja od ameriških izseljencev. Organizirati bo treba društva v Ameriki, ki bodo pošiljala denar v domače kraje. Rafaelova družba bi tudi na tem polju imela hvalevredno nalogo. Uresničiti bo treba misel, ki se je nedavno sprožila, da bi deželni odbor nastavljal za Rafaelova družbo v Ameriki posebnega tajnika. Toda ne samo enega. Skrbeti moramo, da dobi Rafaelova družba svoje zastopnike v vseh velikih mestih: v New Yorku, Pittsburghu, Chicagu in Clevelandu (Ohio), kjer so Slovenci načeljeni v največjih množinah. Skubljenju našega ljudstva od strani raznih Sakserjev mora biti enkrat konec. Po ameriških mestih ima ta mož svoje zaupnike "javni notarje", ki so seveda gotilničarji, ti lovijo zanj nevesče ljudi. Naši ljudje, ki imajo svoje v Ameriki, bi pa morali te opozoriti, da je denar najvarnejši, ako ga izseljenec sam odna na pošto in pošlje svojim v domovino ti mu ga bodo najvarnejše naložili. Za "Mestno hranilnico", pa ni posebno častno, da ima nastavljen v Ameriki ljudi, ki za dobro plačilo vabijo denar zanje.

Tako tedaj glavno glasilo kranjskih kelikalcev. — Ne bom zagovarjal ne Sakserja in ne mestne hranilnice ljubljanske — tudi ne bom grdil in blatil klerikalnih posojilnic po Slovenskem. Eno bodi pribito: v tem, ko "Slovenec" grdi Mestno hranilnico radi agitacije za hranilne vloge — obenem se pripoveduje in obljubljuje, da bo kranjski deželni odbor kar v Ameriki nastavljal posebnega človeka, ki se bo pečal z golz in agitacijo, da bodo amerikanški slovenski delavci vlagali svoj denar v klerikalne slovenske denarne zavode... Ali ni to smešno!

Vendar je pa pri tem precej zelo resnega! Iz slovenskih dežel prihaja vsako leto na tisoče delavcev in kmetov za delom v Ameriko. Zaslužiti hočejo in vrniti se nazaj na rodno grudo. Je pač takko, da nas še vežejo mladostni pomini in doživljaji in — bog ve, kaj se vse — na domovino! Denar, ki ga ti delavci pošiljajo v domovino — se steka v denarne zavode. Brihtni ljudje so to porabili v svoj prospeh. — Ne bom razpravljal o postanku in razvoju posojilnic, hranilnic in bank po Slovenskem, samo rečem: vsi doseđanji denarni zavodi na Slovenskem so v rokah magnatov, to se pravi: v rokah premožnih ljudi. V kmečki vasi zbere župnik boljše kmete in osnuje rafajznovko, denar se zbira in z dobičkom posojuje. V mestih se združijo denarni veljaki in — eto velike posojilnice, banke itd. Vse za premožnega človeka! Kdo varčuje, hrani, štedi! Glavno delavec, ker je vsled negotovosti svoje eksistence prisiljen tradati... In kaj opažamo? Ako delavec gre v potrebi po kako posojilo v tak zavod, se ga zaničljivo zavrne, češ — tebi bomo dali — na kaj? Na poštenost?! Na to ne damo! — Da, gremo se lahko dalje. Ako kak delavski zavod hoče kredit, tedaj je po navadi tisoč izgovorov... Razvoj delavskih podjetij je zato težak, ker meščani ne dajo kredita delavcem... Da bi pa te posojilnice in hranilnice dale kaj za delavske namene — o, tega ne! Mašte se gospodje lastniki in si dele dobičke... Odtod seve je tudi razumeti, da se vsi denarni zavodi pulijo za vloge in da je zlasti amerikanški delavski denar zelo dobrodošel... Sedaj pa k jedru! Ali ni precej čudno, da dajemo delavci svoj denar shranjevati v zavode, kjer nimamo nobene besede? Ali ni "koro neumevno, da ne upravljamo sami svojega denarja!" Da — RES JE TO! Vedno govorimo in pišemo, da: "boj proti meščanskem kapitalizmu" — sami ga pa podpiramo z lastnim denarjem. Gada redimo na svojih prsih!

Seve, delavstvo polagoma prihaja k spoznanju. Še-le polagoma se osvoboduje iz gospodarske in duševne odvisnosti. Saj veste: pota izobrazbe so nam zaprta. Kar danes znamo, to nam je dala le šola življenja. Zato je dolgo trajalo, predno smo začeli misliti zla-

sti pri nas na Slovenskem na gospodarsko organizacijo delavskega ljudstva. Naši prvobornitelji (S. Kavčič, Kogej, Rinaldo itd.) so začeli s konsumnimi društvii. V Idriji, v Zagorju, v Trbovljah — med delavci-rudarji je nastala prva delavska gospodarska zadruga. Danes po 15 letih lasti slovensko delavstvo že 15 lepih podjetij, katerim stoji na čelu v Ljubljani "Konzumno društvo za Ljubljano in okolico", ki je l. 1913 napravilo denarnega prometa K 1.581.219, prodaja v desetih prodajalnah blago svojim članom, ki jih šteje nad 2000, ima svojo pekarno itd. itd... Zadnje čase so te gospodarske zadruge in sodrugiposeamezniki — njim na čelu ravnatelj konzumnega društva za Ljubljano in okolico sodr. Ant. Kristan v Ljubljani, predsednik nadzorstva iste zadruge revident južne železnice sodr. Kitek, župan idrijskega mesta sodr. Iv. Stravs, obd. svetovalec trbovlskih S. Karel Malovrh (kot načelnik konzumnega društva rudarjev v Hrastniku) sodr. dr. Jos. Tomšič kot predsednik Delavske hranilnice in posojilnice — SKLENITE TUDI NA DENARNEM POLJU IZVESTI EMANICIPACIJO DELAVSKEGA LJUDSTVA. Stopili so v trajni stik s "SPLOŠNIM KREDITNIM DRUŠTVOM" v Ljubljani ter ga preuredile v DEMOKRATICO-ZADRUŽNO CENTRALO.

S tem je oživotvorjena davna želja po denarnem središču, ki naj ga imajo delavski in demokratični ljudje na Slovenskem in njih zadruge! In s tem je tudi za tistega amerikanškega sodruga-delavca (in delavci so skoro vsi Slovenci v Ameriki!), ki pošilja denar v staro domovino, rešeno: kam naj vlagaj svoj denar! Za varnost jamčijo prej označeni sodrug, ki so toje na čelu gospodarskega delavskega gibanja v stari domovini! Deležni fond je že danes velik! Vabi se pa tudi vsakega sodruga, da lahko pristopi kot član...

No, pa o tem drugi pot! Sodrug i v uredništvu "Proletarca" — oprostite moji gostobesednosti. Vem, da je prostor draga mi "Proletarca" dragocen — ali verujate mi, da "Proletarcu" izvrši po mojem mnenju prav pošteno svojo nalogo, ako posveti v to reč ter pove sodrugom tudi o tem mnenju svoje.

"SVOJI K SVOJIM!" To geslo izpremnimo delavci tako-le: "delavci k delavcem!" DELAVSKI DENAR V DELAVSKE ZAVODE!

Pa še to-le: Socialisti smo! Ne pomagaj nič: "hudiča z Belzebubom", "kapital pa s kapitalom". Ne vem; kako je pri vas v novi domovini vaši, v Ameriki, kjer je kapitalizem zavzel najubunejšee oblike — ne vem, ste li, kedaj razmišljali o boju na nož na denarno-gospodarskem polju? V Evropi imamo v tem oziru lepe začetke. V Nemčiji hambursko "Produktion", Berlinsko "Volksfürsorge", angleš. Velenakupno družbo kons. društev, dunajski "Kreditverband der Arbeitervereinigungen". Emanicipacija se vrši na celi liniji. Pridružimo se ji torej tudi mi slovenski proletarci to in onstran luže!

Pozdravljeni od Vašega V Ljubljani 10. febr. 1914.

Iz članka, povzetega iz ljubljanskega Slovence je razvidno, kako plačujejo slovenski klerikalci svoje agente. Mi sicer ne mislimo, da je g. Sakser koga namenoma spravi ob kaj; ampak dejstvo, da kranjski klerikalci — katerim je Sakser tudi rad kortesiral — ne prizanašajo nobenemu, če ni skozinskoz njih, je vredno analize. Konečno je pa za nas vseno, kako se pitajo klerikalci in liberalci za drug drugega usluge, od katerih delavec, najsih ameriški ali starokrajski, nima nobenih koristi. Za slov. delavce tokraj in onkraj oceana velja, da vpoštevamo načrt, ki so ga izdali zaupniki in uradniki konsumne zadruge na Kranjskem, ktere ga navaja dopisnik iz starega kraja v predležem članku. V enem prejšnjem članku smo že razpravljali o nameravane delavskem denarnem zavodu v Ljubljani in obljubili smo tudi to akcijo podpirati, ker je v resnici velevažna za delavski razred tokraj in onkraj oceana. Slovenski delavec se je organiziral politično

vsamostojni stranki, organiziral se je go'podarski v konsumnih zadruhah in da te organizacije izpolni, se organizira tudi na denarnem polju. Na ta način se reši najtemeljiteje klerikalnih in liberalnih samopašnežev in izkoriševalcev!

Kakor hitro dobimo iz starega kraja daljše informacije in pravila tozadevnega denarnega zavoda, bomo takoj naznanili človeka, ki bo prevzel zastopstvo tega delavskega podjetja za Ameriko. Skupljal bo ustanovne deleže, zbiral hranilne vloge in jih pošiljal v denarni zavod v Ljubljano, zakar bo dajal vlagateljem in deležnikom potrdila. Zaeno bomo po'krbeli, da bo zastopstvo v zanesljivih rokah in da bodo vse transakcije odgovarjale merodajnim zakonom.

Pazite na daljši razvoj nove organizacije delavskega razreda, katerega bomo od časa do časa registrirali v Proletarcu. Geslo slov. amer. delavca bodi v naprej: "Delavski novei v delavsko banko!" — "Svoji k svojim!"

SLAMNATI LJUDJE.

Ko so sužnjedrže na jugu pred 50 leti skušali dokazati, da je robstvo pravi "blagoslov božji" za zamorec, postavili so za priče sužnje same, ki so prosili, da jih naj ne osvobodijo, ker jim je "prelepo" v sužnosti. Črni sužnji so znali, da lažejo, znali so, kaj jih čaka, če bi povedali resnico, kako mislijo o svojih gospodarjih. Predno so šli sužnji pričati, nasekali so jim tirani z volovsko žilo po golih hrbtih in zagrozili so jim, da dobe še enkrat toliko batin če ne bodo govorili tako, kakor oni (gospodarji) hočejo. In sužnji so pričali, da so "povsem zadovoljni".

Kakor so govorili pred petdesetimi leti črni sužnji, tako govore danes mezdni sužnji. V kongresni preiskavi stavke rudarjev v Michiganu, v mestni preiskavi stavke natakarije v Chicagi in v nešteti sličnih slučajih vstali so kapitalisti in rekli: "Delavci nečejo organizacije! Čemu nas silite, da naj damo to in to, ko pa delavci sami pravijo, da so z nami zadovoljni." In res so pripeljali delavce — nezavedne reveže, stavkokaže — ki so potrdili, da res so z vsem zadovoljni.

Ali poštemu delavcu, kateri se zaveda svojega človeškega ponosa, ne zavre kri? Ali bi ne privoščil iz dna sreča, da bi po takih, urnebesno zabitih delavcih padal kapitalistični bič, tako da bi se zvijali na smrt? Da — na prvi hip! Ali počakajte! Črnokožni sužnji so lagali sami sebi in drugim iz strahu pred korobačem, ker niso imeli poguma, da bi se postavili v bran. Ravno tako je z današnjimi sužnji.

Stavkokazi, ki pričajo na komando svojih bossov in ki dopustijo, da kapitalisti z njimi tepejo druge delavce, njihove brate po razredu, morda vedo — čeprav ne vsi — da lažejo. Oni vedo, da je ravno narobe resnica, kar govorje — na njih preklinjajo svoja lažnjiva usta, preklinjajo vse — toda poguma nimajo, da bi govorili drugače. Pogum imajo, da lažejo in se hlinijo, ali opustijo delo in iti v boj proti svojim bossov — tega poguma pa nimajo. Slabiči so. Pasja ponižnost in pa strah jim je zapredel možgane, mozeg in kri. Nimajo odločnosti, nimajo lastne volje, nimajo glavne niti hrbtnjače — živi avtomati so, žaljki nabasani s slamo. Kar jim boss reče, je sveto in če jim poreče, da morajo poskakat v ogenj ali v vodo, šli bodo rajši v smrt za bossa kakor pa da bi se postavili po robu. Ti avtomati, te mumijske so za kapitalista tista skala, na kateri sloni njegova moč in na kateri sedi ter se rež v obraz zavednim delavcem, ki se bore proti njemu.

Masa teh slamnatih mož med telesnimi sužnji, med fevdalnimi sužnji in danes med mezdni sužnji je bila in je ogromna oklja, ki ovira vsak boj za napredek, sebi in svojem razredu v škodo. Bojevnikji za pravica in svobodo vseh časov so morali bojevati svoj in njihov boj. Podobni so lenuhu, ki se ne gane iz hiše čeprav gori streha nam njim in hrabri gasilci morajo poleg boja zoper ogenj še njega vleči na plano.

Kljub temu, da niso vredni nobenega usmiljenja, nobenega tomilovanja, niso vredni, da jih zemlja nosi, ali ker so brez moči

in brez glav, uboge reve — zato moramo zavedni delavci slediti usodi bojevnikov vseh dob in boriti se tudi za nje kakor zase.

DRUŠTVO "SLAVIJA", ŠT. 1. S. N. P. J. V CHICAGU, ILL., IZPOSLOVALO SLOV KNJIŽNICO.

Društvo Slavija št. 1. S. N. P. J. je izposlovalo pri Chicago Public Library za čikaške Slovence 500 slovenskih knjig. Za te knjige je določilnih \$2.000.00.

Društvo Francisko Ferrer št. 131. je povodom tega sprejelo na svoji zadnji seji resolucijo, ki odobrava korak društva in v kateri se priporoča, da to store vsa ostala društva S. N. P. J. po Ameriki. Ameriške javne biblioteke grede rade na roke glede popolitve svojih bibliotek in nabavijo knjige v vsakem jeziku, če se dotičen narod zanima za čitanje.

Naše mnenje je, da bodi vsaki slov. naseblini v Ameriki, kjer je društvo S. N. P. J., S. D. P. Z. ali kakšne druge napredne jednote in zveze in da obstoji javna biblioteka, slovenski oddelek. Naši delavci morajo več čitati.

Če bi kakšno društvo želelo formulo za aplikacijo dobe slovs. knjig v javnih bibliotekah, se lahko obrne na uredništvo Proletarca. Navesti je pa treba, kakšna je obstoječa biblioteka, mesta, okrožna, deželna ali državna. Kjer ne obstoji biblioteka, tam naravno tudi o slovenskem oddelku ne more biti govora.

Z agitacijo za slovenske knjižnice, na račun javnih bibliotek, dosežemo dvojno: izobrazujemo sami sebe, po drugi strani pa pomagamo slovenski književnosti, ki vsled slabih gospodarskih razmer v starem kraju, občutno trpi. Če je slovenskemu delavcu v starem kraju, ki zasluži komaj toliko, da ne umre gladu, odtegneno to, da se ne poslužuje te "luksirjnosti" — knjige, bi bilo v Ameriki, kjer se nam nudijo proste knjige — samo če se zanje zanimamo — pač smrten greh, če bi držali križem roke in ne storili ničesar, da pridejo tiste knjige, ki jih vsled naše mizerije nismo mogli čitati doma, v ameriške biblioteke, da jih čitamo tukaj.

V naprej bodi naše geslo: slovenske knjige v ameriške javne biblioteke!

Razno.

Krščanska socialna volilna umetnost. Na neki razpravij pred okrajnim sodiščem v Leopoldstadtu na Dunaju je bil zaslišan kot priča pleskarski mojster Guth. Mož je bil prej po imenu vratar v mestni plinarni. Njegovo glavno opravilo pa je bilo razbijanje shodov in organizacija volilne sleparije. Pred sodiščem je obirno pripovedoval, na kakšen način je izvrševal svojo nalogo, četudi ga je sodnik opozarjal, da dolži s takšnimi zpovedbami samega sebe. Guth je pravil take reči: "Pred volitvijo me je uradnik odpeljal v uradno sobo 108, kjer je stala pred okrajnim svetnikom Zoufalom, bivšim okrajnim načelnikom Jägersbergerjem in mestnim svetnikom Oppenbergerjem dolga vrsta skateli z nedostavljenimi legitimacijami. Uradnik je dejal: Guth, tukaj je Vaš materis! Obdelal sem te legitimacije. Odstrani sem kupone z napačnimi relacijami... sem napisal ime dotičnega nenajdljivega volilea na povratni listek. Ta maneuver sem izvršil s približno 500 do 800 legitimacijami in potem sem si poiskal ljudi, ki bodo glasovali za nenajdljive volilee. Tak mož je dobil od mene po 10 K za volilni dan. Za to plačlo bo moral seveda večkrat voliti pri različnih sekcijah. Nekateri so šli na ta način štirinajstkrat do šestnajstkrat volit. Na svoj račun sem že prišel, ker sem dobil od stranke 2500 K za volitev. Če je prišel pravi volilee po legitimaciji, jo je dobil, če je bila še tam; če ne, se mu je pa pokazal podpisani povratni listek in dejala so mu, da ne vedo, kje da je legitimacija. Jaz sem pa pač vedel, kaj delovanje z zaupnih sej pred volitvami, katerih so se udeleževali. Bilj so celo tako poučeni, da so imeli zame pripravljen izhod za silo, če bi prišel v nevarnost, da me primejo. Priča je pokazal tudi dva paketa nedostavljenih legitimacij, ki jih je bil dobil za ta

namen, pa jih ni mogel porabiti, ker so ga prijeli socialno-demokratični zaupniki". — Tako odkritosrčen je postal mož, ker so ga iz plinarne poslali v penzijo. O tem je pripovedoval sledeče: "Od strankinega tajništva, kateremu je bil dr. Gessmann na čelu, sem dobil nalog, naj zasadem s sotino švretih rediteljev neki shoš na rotovu, ker Kunschak ni hotel dovoliti, da bi njegov nasprotnik Nagler govoril na tem shodu. Dr. Neumayer pa je na vsak način hotel, da naj bo shod miren. Tako sem prišel v zagato in sem izgubil zaupanje stranke". — Sodnik je dejal, da so to reči, ki človeku sapo zapre in ga silijo, da se prime za glavo. Tako kakor sodnik mislijo tudi drugi ljudje, ki doslej niso razumeli, kako zmagujejo krščanski socialci na Dunaju.

Samomori med avstrijskimi vojaki. Znano je, da je Avstrija ena onih držav, kjer je razmerna največ samomorov med vojaški. Vojaške oblasti ravnaajo s temi samomori skrivnostno, nikdar ne vedo ali pravzaprav počejo vedeti vzrokov. Kadarkoli pa izve javnost o vzrokih samomora, tedaj je skoro vedno eden in isti. Sekutara Domobranski minister Georgi je pa drugače mnenja; 23. januarja je odgovarjal na interpelacijo socialno demokratičnih poslancev glede pogostih samomorov v armadi in dejal je, da se fantje streljajo zato, ker nimajo veselja do službovanja. To mu bo vsakdo rad verjel, da nimajo fantje ravno prevelikega veselja za službo, kjer morajo požirati dan na dan najrže psovke. Ali ne, pravi Georgi, veselje do vojaškega službovanja jemljejo fantom protimilitaristični članki po časopisih in protimilitaristična agitacija. In zato sklepa dalje, da bi časopisje ne smelo prinašati nikakršnih vesti v protivnojaškem duhu. No, v teku odgovora je pa povedal tudi domobranski minister, koliko vojakov je bilo kaznovanih leta 1912 zaradi trpinčenja in gredega ravnanja s podložnimi. In ta statistika kazni je prav jasen odgovor na vprašanje za vzroki samomorov. Gospod Georgi je povedal: Leta 1912 je bilo kaznovanih pri c. in k. armadi 237 oseb zaradi poniževalnega psovovanja ali trpinčenja podložnih. Od teh je dobilo zapor do petih mesecev 38 oseb, 189 oseb kazen v ječi do petih mesecev, 10 oseb čez 1. leto, 52 oseb je izgubilo šarže. Pri c. kr. domobranstvu je bilo kaznovanih: 23 oseb zaradi trpinčenja, od ten šest oseb z zaporom do 2 mesecev, 10 z ječo do 5 mesecev, 1 oseba z ječo nad 1. leto, 5 zaradi poniževalnega psovovanja z ječo do šest tednov; zaradi trpinčenja izven službe 11 oseb, 5 podčastnikov je izgubilo šaržo. No, te številke pač dovolj jasno pričajo kako evete še pri vojaštvu trpinčenje, koliko je pa primerov, ko si nihče ne upa naznaniti siroveža. In te številke so tudi zgovern dokaz, od kje prihaja neveselje do službovanja in zakaj so ravno v avstrijski armadi samomori tako pogosti.

Zabernski junak, mlečozobi lajtnant Forstner, ni pokazal svojega poguma le nasproti hromemu čevljarju Blanku, ko ga je potolkel na tla, temveč se je izkazal za pravega, plemenitega junaka tudi daj napram 14letnemu dekletu. Lajtnanta Forstnerja tožijo stari mladega dekleta za plačilo 2000 mark odškodnine. Vojaške oblasti so na podlagi te tožbe že uvedle preiskavo proti lajtnantu in obdolžen je kršitve §182., zapeljevanja mladoletnih. Komaj šoli odraslo dekletje je lajtnant z groznjami prisilil, da se mu je udala. Njegovo početje je bilo še tem gnusnejše, ker je bil lajtnant prav oni čas opasno zbolel in je bila nevarnost, da pokvari dekleta moralno in telesno. Po vsem, kar je doslej počel lajtnant Forstner, bo doživel gotovo še sijajno karijero.

Telegram "Proletarcu". Barberton, O. V številki 30. "Amerikanškega Slovence" je bil izvršen napad na mojo sebo. Podpisani izjavlam, da nisem nikdar zatajil svojih načel. Ta napad je dokaz, da našim nasprotnikom teče voda v grlo.

Martin Železnikar. "Ali sem že poslal zaostalo naročnino za "Proletarca"?"

Stranka

TAJNIKOM JUGOSL. SOC. KLU. BOV NAZANJE.

Vsled preseljitve gl. urada Socialist Party, je vse pošiljate ticeče se Jugoslovanske socialistične zveze pošiljati na sledeči naslov: Socialist Party — South Slavic Section, 4 Floor Mid City Bank Bldg. Cor. Halsted in Madison St., Chicago, Ill. Ali pa samo Ilija Sušnar, isti naslov.

Seja eksekutive J. S. Z. dne 7. marca 1914.

Navzoči so Bajskič, Godina, Polovina, Petrič, Dubravač, Savič, Lucić, Begić, Krpan, Vrkljan in Aleš.

Od Radničke Straže je navzoč Žikič. — Zapisnik zadnje seje se prečita in sprejme.

Prečita se list od kluba št. 35 v W. Allis, kjer žele za 15. marca govornika. Pot sprejme prostovoljno soodr. Polovina.

Prečita se list kluba št. 132 v Pueblo, Colo., v katerem naznanja tajnik, da preneha biti članom J. Pugh, ker je šel k vojakom, kar se vzame na znanje.

Prečita se list od kluba št. 9. iz Milwaukee, v katerem apelirajo, naj bi se prestavila v naš jezik Bensonova brošura o skupoči živil. Zaključijo se, da se to prepusti upravniskim odborom posameznih glasil, ki po možnosti to lahko izvedejo.

Na dopis iz Huntingtona, v katerem uprašujejo za govornika za 1. maj, se sklene, da gre tje soodr. Godina, ki ob enem govori tudi v Fort Smithu, Ark. — Ob enem tajnik aranžira tudi enotedensko turo kjer je mogoče po južnem Illinoisu, da se tako laglje pokrijejo potni stroški. Za delne stroške se obvezuje tudi zveza sama.

Glede apela nekaterih sodrugov v klubu št. 61. Detroit, Mich., kjer žele, da bi se odprla razprava za združenje S. P. s S. L. P. se za ključ, da se zveza ne spušča v nobena pogajanja, ker se nima s kom združevati, izvzemši z delavci, ki hočejo postati njeni člani.

Naznanje se vzame poročilo od org. št. 88, ki poročajo, da so izključili Malajeva, ki je otvoril hišo belih sužnic.

Prečita se list Chas Sterna, ki se pritožuje radi izključenja iz kluba št. 14, češ, da je bil izključen in je bojkotiran brez kakšnih povodov. — Nalaga se tajniku, naj piše klubu št. 14, naj puste sedaj ko so člani izključili, na miru.

Tajnik — odnosno njegov namestnik — poroča o dohodkih in izdatkih za mesec januar in februar. Dobrodo v januarju je bilo \$855.68, v februarju \$417.99; izdatkov je bilo pa: v januarju \$787.09, v februarju pa \$346.58. Preostanek \$140.06; prenos od decembra 1913 \$253.66, skupaj v blagajni \$393.72.

Naložena na banki je za zvezno tiskarno \$1056.73. — Od zadnje seje je bil ustanovljen tudi en slovenski klub v Rock Springs, Wyo. z 22 člani. Poročilo se vzame naznanje.

Sodr. Polovina pravi, da je potrebno, da naša glasila pišejo več o organizatoričnem gibanju in dajejo informacije, kako ustanovljati socialistične klube. Sodr. Godina pojasnjuje, da se to v Proletarec od časa do časa vrši. — Dalje omenja soodr. Polovina glede novih strankinih prostorov. Mnenja je, da je strankin tajnik v tem oziru pristranski in je izbral za neangleško govoreče organizacije najslabeje mesta, med tem ko bo literatura na boljšem prostoru. — Zaključijo se, da more tajnik zavzeti potrebne korake, da se izposluje boljše mesto.

Zaključijo se, da se vse pritožbe glede nerednosti pri listu Radničke Straže in Narod. Glas pošiljajo tajniku upravnega odbora, pritožbe in slučajne nerednosti od strani gl. tajnika pa na soodr. Mavriča, člana nadzornega odbora v Chicagi, Ill. — Proletarec ima že tozadevna sodruga, na katerega se pošiljajo pritožbe glede slučajne nerednosti pri listu.

Sodr. Petrič pravi, da so pošle platforme, katera se pa potrebujejo pri agitaciji za vstanavljanje socialističnih klubov. — Zaključijo se, da se tiska 1000 komadov na stroške zveze.

Sodr. Lucić poda svoje poročilo o agitaciji na vzhodu, kjer je obdržaval za pennsylvanski konferenčni odbor javne shode. — Pravi, da se je shodov vdeležilo povprečno okrog 1450 ljudi. Na vzhodu se čuti huda brezposelnost, a vzlic temu se pa drže naše organizacije in člani čvrsto. Kapitalisti tudi z namenom, da bi demoralizirali socialistično gibanje, odpuščajajo delavce, kar povzroča pri sodrugih ravno nasproten učinek, namreč, da se še tesneje oklepajo organizacije. — Meni, da bi mogla stranka povesti napram takim šikanam potem političnih oblasti primirne preiskave. — Se vzame na znanje.

Upravniki Radničke Straže poročajo, da je bilo v januarju in februarju \$665.70 dohodkov in \$486.26 izdatkov. V blagajni koncem februarja s prenosom od dec. 1913 je \$564.42. — Sodr. Petrič izjavi, da da poročilo o stanju Proletarca prihodnji mesec. Sodr. Polovina poda pregled uprave N. Glasa. Iz njezovega poročila je razvidno, da se list prota in da nima več deficita.

Sodr. B. R. Savič poroča, da je odbor za tiskarno izdelal nov projekt za začetek tiskarne. Meni, da bi zadostovalo za začetek okroglo \$2500.00. Poročun \$25.000, ki se glasi v oglasili za zbiranje tega fonda, meni da je nekoliko previsok. Ker imamo sedaj na roki čez en tisoč delarjev, bi bilo treba povesti agitacijo za potrebo svoto. — Sodr. Lucić uprašuje, kaj je s predlogom, ki ga je postavil klub v Peoria, Ill., da se da na splošno glasovanje, da vsak klub da vsak mesec poleg rednih prispevkov po 5 c še po \$1 ali več na mesec. Uprašuje, če je ta predlog tajnik priobčil v glasilih, da po pravih deset klubov podpira predno zamore iti na splošno glasovanje. Sodr. Polovina pravi, da ni bil navzoč, ko se je storil ta zaključek. — Sodr. Petrič predlaga, da bi bilo najbolje, da se letošnje praznovanje 1. majnika posveti agitaciji za zbiranje prispevkov za sklad tiskarne, v kar naj bi služil ta dan izrecno za to propagando. K predlogu govore sodrugi: Žikič, Polovina, Savič in Vrkljan. — Predlog soodr. Petriča se sprejme, in ob enem naloži, da se izdela potreben letak, kateri naj se pošlje z nabiralnimi polami na naše klube in da se agitacija za zbiranje tega fonda takoj odpre. 1. majnik pa proglaš za poseben dan te agitacije.

Zaključijo se, da se knjžnica bančne vloge fonda za tiskarno izročijo blagajniku tega fonda soodr. Fr. Petriču, kateri mora preskrbeti bond za \$1000.00.

Cleveland, O.

Članom socialističnega kluba, št. 27 kakor tudi somišljenikom ter prijateljem petja, se naznanja, da se vrši dne 21. marca ob 8 uri zvečer v klubovih prostorih 1107 E. 61. St., sestanek in domača zabava. Program bode jako zanimljiv; pred vsem se bomo dogovorili radi pevskih vaj. Potrebščine so že vse v redu, samo petdešine so stalnih in dobrih pevcev je še treba, kar se pa pričakuje, da se odzovejo na omenjeni večer. Po dogovoru nam bodo zaigrali sodrug tambaraši iz Collinwooda en par komadov, da nam vzbudijo muzo glazbe. Za prigrižek bo tudi dosti raznih stvari: dunajčank pa do kislega zelja, na razpolago, istakotako tudi pijače od vode pa gori do rudečega popa in tako naprej.

Pričakuje se dobre udeležbe! Odbor pevskega zbora "Sloga".

FOND ZA MICH. ŠTRAJKARJE.

Zadni izkaz dne 3. marca.....	\$153.68
P. Zmrzlikar, Winterquarters, Utah.....	9.40
Paul Bartel, Waukegan, Ill.; za pevs. in dram. zbor "Ljubljaničica".....	5.00
Za društ. sv. Ane št. 127 K. S. K. J.....	10.50
Jak. Kocjan, za soc. klub št. 116, Johnstown, Pa.....	4.50
Jos. Bric, Herminie, postal.....	15.00
Skupaj do 16. marca.....	\$198.08

Agit. fond za pošiljanje Proletarca mich. štrajkarjem.

Jos. Bric, Herminie, Pa.....	\$ .60
Ant. Šular.....	.40
Skupaj.....	\$ 1.00
700 listov "Proletarca" št. 339.....	7.00
700 listov "Proletarca" št. 340.....	7.00
Primanjkljaj dne 3. marca.....	100.07
Skupaj.....	115.07
Današnje pokritje.....	1.00
Primanjkljaj dne 16. marca.....	\$114.07

FOND ZA COLO. ŠTRAJKARJE.

Jos. Bric, Herminie, Pa., postal.....\$15.00
Zadni izkaz.....115.97

Skupaj do 16. marca.....\$130.97

Nokomis, Ill. Vabilo.

Tem potom vabim vse tukajšnje rojake in rojakinje na veselico, ki jo prirede skupno socialistični klub, št. 128, društvo št. 209 S. N. P. J. in društvo št. 131 S. S. P. Z. dne prvega aprila v Weavers Hall za pomoč štrajkarjem v Michiganu in Coloradu.

Tudi je bilo sklenjeno, da mora vsak član plačati eno stopnico, ako se vdeleži veselice ali ne.

Tem potom tudi naznanjam sodrugom tukajšnjega kluba, da se v prihodnje vrše seje socialističnega kluba vsako drugo in četrto nedeljo v mesecu točno ob dveh popoldne v mestni hiši (City Hall). Torej pozor!

Vaš za socializem!
Mat. Skrimmer, tajnik kluba.

Listnica.

L. Stegovec, Collinwood, O.: Potrdilo za sprejete novice je bilo poslano. — Pozdrav!

J. P. Export: Prihodnjič! — Pozdrav!

S. Zgone, Chisholm, Minn. — Tista reč nam je pre malo jasna, pa preveč osebna je. Pošljite kaj družega. — Zdravi!

M. Č. Marianna, Pa. — Jednota za pošteno življenje bi bila res čudna jednota; tako čudna, da ne upamo, da bi dobili kaj privrženec. Naše mnenje je, da niti boading bossov ne bi dobili na svoje roke, v katerih interesu naj bi se ustanovila. Za to bilo pa škoda prostora za to. — Pošljite kaj družega. — Zdravi!

Človek v Camp Shumway, Colo.: — Vaš list je allright in nas prav veseli Vaše poročilo, toda pozabili ste navesti vaše ime in naslov, vsled tega Vam žal tudi listov za agitacijo ne moremo poslati, ker ne vemo kako nasloviti pošiljate. — Pozdrav!

Fr. Borse, Detroit, Mich.: — Pošta je vaš list vrnila z opazko: "Not found". Pošljite naslov novega bivališča.

M. Mohar, Hoffman, Utah: — North Western R. R. Co. ima svojo prog. Chicago Milwaukee & St. Paul ji je tekmovalka.

Ant. Ermene, Bear Creek, Mont. — svota \$28.10, ki je bila poslana gl. tajniku zveze za mich. štrajkarje, je bila izkazana v št. 336 med svoto ki se glasi na 84.41. — Pozdrav!

Herminie, Pa.

Da nekoliko pomagamo bojujočim se bratom v Michiganu, ki bi jejo neizprosno boj za priznanje človeških pravic že mesece, je društvo "Prostomisleci", št. 87 dovolilo polovico prebitka od prirejane veselice. Polovico prebitka znaša \$25.35. Ker se eni rojaki iz raznih vzrokov niso mogli vdeležiti veselice, so darovali v ta namen gotovo svoto. Ti so: Fr. Rope \$1, Mart. Petrič \$1, Fr. Verhovnik \$1, Rud. Gaberšek \$1, L. Sibir \$1, Chas. Skrabsky \$1 in Andr. Majdič 25 c. — Skupaj \$30.60.

Vsem ki so posetili veselico in tako pomagali vrlim sobojevnikom v Michiganu, iskrena hvala!
Pozdrav vsem* zavednim delavcem!

Joseph Bric.

DELAVCI IN NJIH INTERESI.

Treba je le nekoliko podrezati svoj spomin. Vse, kar je v državi "prekueuskega"; vse, kar je zaljubljeno v "red" — in velikaši iz mnogih zbornic so na čelu te svete vojske — slavi enomer družino, da je podlaga vsega poštenega in častitljivega družabnega življenja. Poleg očitanja, da socialni demokratje podirajo tron in oltar, da jemljejo ljudstvu vero in mu kradejo boga, zapisujejo socialistom za največji greh, da "razdirajo družino". Pa če si hoče človek nakopati dosmrtno sovražstvo in zaničevanje te gospode, ni treba niti da bi bil socialni demokrat. Dovolj je, da priznava opravičenost ženskega emancipacijskega gibanja in pravico žene do zaslužka. Takoj zagrmí iz onega častitljivega tabora pridiga v mastnem basu: "Za ženo je kuhinja in dom; ustvarjena je, da varuje otroke, ne pa da tekmuje z možem!"

Dejanske razmere v kapitalistični družbi se seveda ne zmenijo za te ljubeznive modre nauke. Tudi žena, ki ji ni ostala bogata

dedščina in ki nima moža, hoče živeti. In če noče prodajati, kar je ženskega, mora ponujati svoje delo na prodaj. Samo lump ji more zameriti, če hoče tudi ona doseči čim boljše ceno in če išče tudi taka dela, ki je ne obsojajo na najtrše suženstvo.

Gospodarske razmere v kapitalistični družbi silijo ženo, kakor moža, da hodita s trebuchom za kruhom. In če se pri tom "razdira družina", je kriv kapitalizem, pa ne socialna demokracija in ne ženska emancipacija.

Čudovito je, da se kapitalistični zagovorniki družabne morale ni ne branijo sprejemati žene na delo, če jih morejo bolj izkoristiti, kakor možke. Ako žena ceneje dela, trpežljivo prenasa brutalnosti podjetnikov in priganjačev, je kapitalistu desetkrat ljubša od moškega delavca. A tudi s tem, da plačuje kapitalizem možkim delavcem premalo za prehrano družine, silí ženo, da gre še ona iskat zaslužka. V krajih, kjer je za žensko delo količkej prilike, kakor n. pr. v velikanskih štokyardih, — so podjetniki že vajeni opravičevati malenkostne možke mezde s stereotipnimi besedami: "Saj gre tudi žena lahko v fabriko zaslužiti."

Taka nasprotja med moralo in dejanskimi razmerami se v kapitalistični družbi ravno tako ne dajo odpraviti, kakor odvisnost delavstva od kapitalizma. Ampak stopnja odvisnosti je vendar lahko različna. Izkoriščanje je lahko večje ali manjše in delavsko varstvo ima nalogo, braniti delavstvo najhujše nevarnosti.

Premili nasprotniki ženske enakopravnosti opravičujejo svoje stališče najrajši s pripovedovanjem, da so med možem in ženo razlike. To je gotovo, ker drugače sploh ne bi bilo dveh spolov. Razlika je n. pr. ta, da preti ženskem organu več nevarnosti, kakor možkem, in da je vsaka škoda ženskega organizma lahko nevarnost tudi za bodočo generacijo. Tudi nočno delo, ki sicer nikomur ni preveč koristno, je za ženo posebno škodljivo, zlasti nočno delo v industrijskih podjetjih, v tovarnah v izprijenim zraku i. t. d. Moškega slabi tako nočno delo, ženo ubija. Nočno izrabljanje žene po tovarnah je sistematičen umor.

To sramotno izkoriščanje ženske delovne moči bi imel zakon prepričiti v vseh državah Unije. Ali kako naj se to zgodi, če se delavec ne brigajo dovolj za politično akcijo.

Izkoriščevanje žensk niso posamezni slučajji. To je sistem. In to trajno, krčevito nasprotovanje mora vendar tudi indiferentnim delavcem odpreti oči.

Vse to jim razkriva košček kapitalistične organizacije, ki ima svoje zaupnike in postojanke povsod. Zoper vse to zlo pa ni drugega zdravila, kakor sredstvo, ki se pridiga že dolgo: Delavska organizacija!

Organizirani delavci pač spoznavajo to. Saj so menda zato organizirani. Seveda je tudi v teh vrstah še vse preveč malomarnosti. Politična organizacija daleč zaostaja za strokovno, a brez dobre politične organizacije je dobro politično delo nemogoče. Koliko jih je, ki se niti ne poučujejo o političnih dogodkih, o političnih potrebah, ker niti ne čitajo svojega političnega lista! In koliko jih je sploh indiferentnih!

Če pa ne pridobimo teh tovarišev za svojo organizacijo, ne bomo nikdar mogli doseči zadostnih uspehov. A kako naj jih pridobimo? Kdo naj jih pridobi? Čakati vendar ne moremo, da priplava sveti duh in jim na čudežen način razsveti glave in pokaže, da je njihov prostor v vrstah bojevnega proletariata. Nihče drugi ne more opraviti tega neizogibnega dela, kakor tisti, ki so s temi malomarnimi ali nezavednimi tovariši skupaj na domu in na delu. Dolžnost vseh poštenih socialistov je agitirati in agitirati, neumorno agitirati za politično organizacijo in za časopise. Dolžnost delavcev je skovati si orožje, s katerim se v težkih bojih, ki nas čakajo in ki se že javljajo, lahko pribore zmago. Zadnji čas je, da bi zavedni delavci vpoštevali ta klic. Kdor ni agitator, sploh ni resničen socialni demokrat. Kdor hoče biti resničen socialist, bodi agitator!

V COLORADI JE ŠTRAJK PREMOGARJEV! PROČ OD COLORADE!

ROJAKI V MESTU IN OKOLICI! Poskusite Bernardovo Kapljico!

NA ZAHTEVO POŠLJE NA DOM.

Ako živite izven Chicaga, pišite po naš cenik za dobro vino in žganje, na: **JOS. BERNARD, 1903 BLUE ISLAND AVENUE, (DEPT. C.) CHICAGO, ILLINOIS.**

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

KADAR potrebujete društvene potreščine kot zastave, kape, regalije, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO., 2711 South Millard Avenue, CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastoj. Vse delo garantirano.

FOTOGRAFIJE

najfinejšega dela, najsibo ženitovanske, društvene ali družinske, vedno dobro in okusno izdeluje

IVAN VČELIK, prvi hrvatski fotografist 1634 Blue Island Ave., med 18. in 16. ul., Chicago.

Z vsakim tucatom slik damo krasno darilo. Telefon: Canal 2599.

Pravi Pain Expeller je dobiti le v zavojih kot je naslikan tukaj. Izdelan pri **F. AD. RICHTER, 78-80 Washington St., N. Y.**

Mich. štrajk.

(Nadaljevanje s prve strani.)

bo navskrižno izprašan po zastopnikih unije. Tega pa komitej ni hotel jamčiti in Chase je zavrgel poziv postavljaljoč se na diktatorsko stališče, da je on več kot pa kongres Zedinjenih držav. In pri tem je ostalo.

Na ponovno izjavo guvernerja bo mati Jones tako dolgo v zaporu dokler ne da častne besede, da zapusti južno Colorado za časa štrajka. Sivolasa žena pa tega neče storiti, valedčesar ostane v zaporu.

ZLOČINEC, KI JE POVZROČIL BOŽIČNO KATASTROFO V CALUMETU, ARETRAN?

Časopisi v Milwaukee poročajo z dne 12. marca, da sta dva Burnsova detektiva tamkaj aretirala zločince, kateri je na zadnji božični večer ob priliki veselice štrajkarjev v italijanski dvorani v Calumetu, Mich., vpil "Ogenj!" in tako povzročil strašno smrt 72 oseb, po večini otrok.

Detektiva sta prijeteja naglo odpredmila v Houghton, Mich., in nista hotela izdati njegovega imena. Poročilo pravi, da je aretiranec Slovan in da je delal v rudnikih Calumet & Hecla Co., med štrajkom. Kapitalistično časopisje v bakrenem okrožju molči kot grob o tem dogodku. Vsa nadaljnja poročila o tej aretaciji so izostala. Ako je torej resnica, kar poroča milwausko časopisje, zakaj je v bakrenem okrožju, kar se tiče oblasti in kapitalističnih tromb, vse tako tiho? Ali se boje grozne resnice? Ali nameravajo aretirance skrivati in slednjišji spraviti na varen kraj?

Pisma štrajkarjev.

Dddgeville, Mich., 12. marca. — Cenjeni urednik! Kongresna preiskava je končana in upamo, da ne nam marveč kompanijam v ško do. Protidelavski listi, posebno nadskebski list v Calumetu, seveda pišejo, da preiskava nam ne bo nič koristila. Mi pa pravimo, da bo.

Lažnjivi kapitalistični listi so večraj zagnali krik, da je štrajk končan in da je Moyer sam to izjavil. To je grda laž! Družbe, ki se poslužujejo vseh mogočih sredstev, da bi nas zvasibile v past, se lažejo tudi zdaj. Toda ne bo nič. Moyer ni nič takega rekel in če bi tudi prav rekel, on ni na štrajku; mi sami bomo odločili, kadar bomo hoteli končati štrajk. Moyer je nam zvest in tudi ostane do naše zmage. To je naš boj in mi se hočemo boriti za pravico, katere do sedaj še ne poznamo.

Kapitalisti morajo biti res v skrpih, ko pa hočejo namesto nas končati štrajk. Štrajkarje, ki so v zaporu — radi tega, ker niso nič krivi — nagovarjajo, da jim odpustijo vsako kazen, ako gre do v sbebarijo in povrh dobe še po 50 dolarjev. To je pravica! Če bi bili sbebe, ne bili bi nič krivi, tako ker so pa štrajkarji, morajo v zapor. Leppe razmere! Šerif Cruise je v kongresni preiskavi rekel, da ne ve, koliko deputiserifov je imel. Ali je tak človek sposoben za serija, kateri ne ve, kaj dela? Superintendent v tukajšnjem rudniku Isle Royale je rekel, da komaj čaka, da se štrajkarji vrnejo na delo. Pravi, da vsak štrajkar je vreden za štiri sbebe. V rudniku Baltica sta pred stavko dva moža naložila osem do deset vozovčkov, a sedaj pa dva sbeba naložita dva do tri. Sbebe niso za nobeno delo. Edino za to so dobri, da podaljšajo naš boj.

Mi ostanemo v boju do zmage. Ostanite tudi vi bratje širom Amerike se zapnejanje solidarni z nami in pomagajte nam kakor doslej, da čimprej končamo ta boj v prid nas in vas. Pozdravljeni!

V. K., štrajkar.

Calumet, Mich., 12. marca. — Kongresna preiskava je končana. Tri tedne smo štrajkarji pripovedovali o položaju pred stavko, o brutalnostih puškarjev in milice, o falotstvih "meščanske zmice" in o lopovščinah družb v obče. En teden se je pa zagovarjal Jim in njegovi škornjelci. Štrajkarji smo povedali marsikaj, kar držijo za velike voč tednov. Tako n. pr. imamo štrajkarji še veliko povedati o kupovanju dela od kap. Mary Puhek (Gereetovka)

in od drugih, kojih imena za sedaj zamolčim. Zanimiva bi bila tudi povest štrajkarja Kapša, kateri ni mogel priti na vrsto pred komitej. Omenjeni je dobil 60 dni zapora po nedolžnem. Obsodila ga je porota "marijančarjev". Kapš naravno ni hotel iti v zapor po nedolžnem in iskal je poročstvo. Toda ker je tudi dotični sodnik "marijančar", je zavrgel "jamčeničke". Nato so nagovarjali Kapša, da naj gre sbebe in če to stori, bo prost vsake kezni. Nagovarjali so ga tudi sbebe, da naj gre na delo, češ da je obljubil Jim vsakemu sbebu 50 dol. za Novo leto. Kapš boječ se 60dnevne zapora in vedoč, da ne dobi pravice pri nobenem sodniku v Houghton County, je slednjišji pristal. Šel je sbebat in glej — nihče ga ni več nadlegoval radi zapora! Delal je eden mesec in se hitro nasitil Jimove tiranije, nakar je pustil delo. Za njegovo obsodbo ga sedaj nihče ne vpraša, ker se boje blamaže. Ampak značilno je, kako posluje justica v našem okrožju!

Med pričami, ki so na komando kimalo v prid kompaniji, sta bila tudi dva Slovence: Mike Majerle in Jos. Rom. Oba sta izrekla, da sta "zadovoljna" z delom in da sta bila "vedno dobro plačana". Zatelebani Majerle je doma nekje od Poljan pri Črnomlju. Delal je prej pri vrtnalem svedru v rudniku Tamarack. Vedno je imel kakega zelenega "partnerja", kateri je delal vsa težja dela namesto njega in vrtnega je moral Majerletu še plačevati po 10 dol. na mesec. Grintavec, ali te ni sram, da je moral drugi namesto tebe delati in zraven si še jemal od njegove plače! Še nekaj o tem tičku. "Majnarji" pri svedrjih so morali povsod delati na kontrakt; dinamit in druge potrebščine so morali sami kupovati od družbe. Dinamit je stal 17 dol. škatala. Ker pa ta sbeba ni bil več pri vrtnanju in izstreljavanju, ker je bil lenih, ni mogel narediti dobre plače. Zato je vedno plazil okrog povrovih, če bi se ga kje tuji dinamit prijel. Finski rudarji vedo dosti povedati o tej propalici.

O drugem grintavcu Romu ne vem, kako se obnaša v rudnikih. Vem pa, da ima hišo na družbinskem gruntu, katero mu je kupil Hudoba in ima tudi "mortgage" na isti. Takih hiš ima Hudoba tukaj celo vrsto in vsim tistim, ki bivajo v teh hišah, je zapovedal Hudoma: "Krajcotamjdi, Žek, delat, delat! Kje boš vzel za interese? Ako ne greš delat, te ne bom čakal za interese!" In tako je smrdljivi Hudoba spraval veliko teh revežev v sbebstvo, čeprav so mu dolžni le po par dolarjev. Hudoba, pride dan, ko bo delavstvo tudi s tabo obračunalo! Sbeba Rom je takoj prvi dan stavke posegel po revolverju in konjski podkovi. Ko je pa videl, da si štrajkarji ne pustijo od svojih sodelavcev vinteti pušk nad svojimi glavami, mu je padlo sree v hlače in rekel je, da imajo štrajkarji prav. Toda kmalu je spet spremenil obraz in zdaj je pa celo lagal pred kongresniki, da je "zadovoljen" z Jimovo peto. Rekel je, da je prejel od kompanije že \$11.000. Predsednik komiteja ga je vprašal: kako dolgo že dela in odgovoril je, da 17. let. Torej sedemnajst let je delal za \$11.000! To pride \$54 na mesec! Potem ni čuda, da je hiša Hudobina, a ne njegova. O ti reva sbebska iz Podgore pri Črnomlju!

Znanega "Krakersa" ni več dolgo na svitlo. Mogoče žaluje za njujorkškimi barabami, s katerimi se je bratila. Mogoče tudi žaluje za svojo mlado hčerko, ki je imela strogo "katoliški" pouk od žeganega puškarja Klopčiča in je že pred več tedni izginila neznanu kam... Hčerko iščejo tudi Jimovi puškarji, a je ne morejo nikjer najti. Najbrž je šla za kakim rjavohlaničnikom ali za katero njujorkški barab. (V služaju, da jo kje najdeš ti Jaka Štrigelj, naprosen si, da jo pripelji nazaj. Za "lon" se boš smel sprehatiti z lepim rakosom kadar prideš zdraviti jetični "Glasnik"! Sicer pa Glasniku je prepozno vsako zdravljenje. Zapisan je smrti. Toda ostala pa bosta: le Muks in triletji študent Čebarek, katere sta se tudi že nalezla jetičke. Ta dva je treba ozdraviti, ker sta silno koristna. Prvega bomo porabili za drugega Vinčkovega Jurata, kateri je nosil peč v košu rože iz Vinice v Ljubljano. Muks bo pa nosil rože iz Calumeta v

Joliet Kranjskemu Janezu in sicer rožice od dične predsednice katoliškega društva, Gereetovke, tako da bo imel tudi Janez kak spomin od nje, ne samo naš žegnani žandar. (Kranjski Janez je nekčje pomagal tukajšnjemu žandarju "grehe brisati", toda polne plače ni še dobil danes za to delo.) Čebareka pa bomo izročili prvemu Taljanu, kateri pride z "vergeleem" naokrog. Njega čisto lahko zamenja za tisto živalico, ki je zelo spretna za pobiranje nikelnov. Kobe (Hepihuligan) je predsednik sbebov pri družtvu sv. Cirila in Metoda, dasiravno ne spada v to družtvo. Ako ga bodo sbebe pustili, bomo tudi njega poslali z Guntarjem, da bo plesal "dzig". On se dobro razume na fučko, ki je podobna "džiganju". Torej Jaka, ozdravi čimprej te naše prekorniste mreine!

Star dopisnik.

Calumet, Mich., 5. marca — (Ortice iz potovanja.) — Naša organizacija Western Federation of Miners je na željo Michigan Federation of Labor izbrala dve ženi, da potujeta po daljnem Michiganu in obiščeta razne delavske organizacije ter jih poučita o resničnem položaju v bakrenem okrožju pred stavko in ob časa stavke. Izbrani sva bili jaz in žena finskega štrajkarja Mrs. Jenny Keljo. Dne 5. feb. sva odpotovali iz Calumeta skoz Chicago v Grand Rapids. V vlaklu sva opazili, da se z nama v isti kari vozi krvolok Jim McNaughton v spremstvu treh ubjalovskih gumenov. Te tri Waddelove barabe sva dobro poznali še iz časa naše sbebe. Obsel je naju strah in celo noč nisva prav nič spali; prestavljali sva si, da naju te barabe mogoče ubijejo kot je njihova navada.

Zjutraj ob sedmih sva prišli v Chicago. Izstopil je tudi Jim s svojimi barabami, toda kam je šel, nama ni bilo znano. Na koldvoru je naju čakal Mr. Reily, zastopnik W. F. of M., kateri naju je vodil po mestu. V Chicagu se nam ni nič kaj dopadlo, čeravno nekateri hvalijo to mesto, da je "fajn". Dima je bilo dovolj in megle, ki je visela nad ulicami. Ljudi na ulicah pa toliko, da smo se komaj rinili skozi. Vprašala sem spremljevalca, če moremo obiskati par sodrugov in znanec (Johna Verderbarja, Moleka, itd.), toda rekel je, da bi vzel več ur preden jih najdemo in med tem bi gotovo midve zamudili vlak. Opomnil pa je, da lahko gremo do njih, ako hočeva opustiti prvi vlak. Jaz sem pa odklonila dobro vedoč, da so najine ure drage, posebno moje, ker sem pustila doma soproga s šestimi otroki, med katerimi najmlajši je tri leta star.

Tako nas je "čade" kmalu peljal naprej in ob šestih zvečer sva dospeli v Grand Rapids. Na koldvoru naju je sprejel Mr. Taylor, predsednik michiganske delavske zveze. Peljal je naju v stanovanje, katero je bil že prej preskrbel. Ob osmih zvečer je pa naju peljal na sejo ženske organizacije "Union Label League". Ženske so naju lepo sprejele in nama dovolile govoriti. To žensko društvo je hvalevredno. Namen istega je paziti, da delavske žene kupujejo za vsakdanje potrebščine le unijsko blago. Želela bi, da stori ta korak tudi naša ženska podružnica v Calumetu in posnema naše sestre v Grand Rapids, da namreč po štrajku zahtevamo le unijsko blago, ker s tem pomagamo delavski stvari na celi črti. Obenem bi prisilile razne podjetnike in izdelovalce raznega blaga, da pripoznajo svojim delavcem organizacijo, ako je še ni.

V Grand Rapids sva obiskali približno 50 sej raznih delavskih organizacij. Povsod so naju lepo sprejeli in bili so veseli, ko so čuli, da prihajava iz Copper Country. Govorili sva na vseh shodih in povsod so delavci vpricho nas sklenili soglasno, da bodo podpirali štrajkarje tedensko tako dolgo dokler bo trajal štrajk. "Vaša zmaga bo naša zmaga in vaš poraz bi bil naš poraz!" so izjavili. Vsa čast takim zavednim delavcem!

Grand Rapids je lepo in veliko mesto z mnogimi tovarnami. Tam je tudi glavni stan michiganske milice, koje brutalnost so štrajkarji in me, njihove žene, dovolji okusile v Calumetu in okolici. To sem jaz in sodružica Keljo tudi

opisala povsod, kjer sva govorili. Po dvajsetdnevem bivanju v Grand Rapids sva šli v 50 milj oddaljeno mesto Muskegon. Tam je naju sprejel Mr. George Fannell rodome Nemece, toda vnet prijatelj delavske stvari in član socialistične stranke. Peljal je naju na stanovanje v Hotel Heutschel. Mr. Heutschel je tudi Nemece in vnet prijatelj delavcev. Mesto Muskegon je tako veliko kakor Red Jacket in Laurium skupaj. Tam so delavci še bolj organizirani. Delo je v tovarnah. Tam dobe delavci več pravice kakor pa v Calumetu, ker tamošnji bossje se boje delavske organizacije in stavke. Blizu hiše, kjer sva midve stanovali, sta dve fabriki. Gledali sva skozi okno, ko so šli delavci na delo in iz dela. Bili so vselega obraza, zvižgali in prepevali. Moja tovarišica me dregne in pravi: "Ali si že kedaj videla naše rudarje v Calumetu, da bi šli tako veselo na delo ali iz dela? Sicer makri pri nas so bleedi in drže se kot bi jih z vodo polili." In to je resnica.

V Muskegonu sva obiskali kakih petnajst delavskih zborovanj in vse unije so vpricho naju obljubile gmotno pomoč dokler bo trajal štrajk. V tem mestu sem bila en teden na kar dobim pismo iz doma, da so trije otroci bolni. Takoj sem se podala domov, dasi s teškim sreem, ker rada bi bila izgotovila delo, na katero sem bila poslana v dobrobit vseh štrajkarjev v bakrenem okrožju. Ali kaj sem hotela? Ves čas na potu so mi bili otroci na misli, da se jim ne bi kaj pripetilo. Teško sem se poslovlila od svoje tovarišice, katere je jokala in prosila me, da se naj čimprej vrnem, ker njej sami bo dolg čas. Obljubila sem, da pridem kakor hitro bo mogoče in sodelujem dalje v prid delavstva do konea.

Pozdrav zavednim delavcem in delavkam!

Katarina Junko.

KAKO JE V ALBANIJI?

V dunajski "Zeit" objavlja ritmojster Zubović dolg dopis o albanskih razmerah, ki je v takem nasprotju s tistimi medenimi opisi, katere razširja Berchtoldovo časopisje, da bi se princ Wied, ki gre v blaženo deželo vladat, človeku kar smilil Zubović, ki pozna albanske razmere že leta in leta, pa se je tudi že bojeval na strani Albancev in jim je prijatelj, zaključuje svoj dopis s sledečimi besedami:

"Če bi me junaki Belih gor zopet poklicali, naj se z njimi bojujem za njihovo svobodo, pa se mi to prepove iz političkih razlogov, se postavim zopet na svoje mesto, pa se bom z njimi bojeval v prvi vrsti. Ampak, če bi nč dejali, naj sedem na mesto albanskega kneza, bi tega nestoril, pa če bi se Alpe Malisorov izpremenile v zlate hribe in če bi dobil naslov Neguš Negušin..."

Lehko bi se reklo, da govori mož tako, ker ve, da mu ne ponudijo prestola. Ali če čita človek njegove spise, tedaj mu od srea rad verjame. Zubović govori v svojem dopisu o nespravljivih nasprotjih med mohamedanci in kristijani, omenja krvno osveto, navaja, da je devet desetih prebivalstva analfabetov, da je dobil albanski jezik šele pred tremi ali štirimi leti abecedo, med tem ko še zdaj nima prave slovnice, in potem naglašja, da čaka kneza predvsem Herkulovo delo, da uredi deželne finance.

Dežela je malo rodovitna. Povrh pa je Albanec iz turških časov podedoval silno lenobo. Takrat je obdeloval le toliko zemlje, da ni poginil od lakote. Kajti vse drugo mu je itak vzel turški gospodar. Avstro-orientalska družba v Valoni je spravila zdaj na trg pluge, ki niso težji od 30 kilogramov. Albancev pa je tudi to pretežko, kajti on orje komaj par centimetrov globoko. Kako naj tedaj kaj raste?

Kako naj v takih razmerah mala dežela prenaša velikanska bremena, ki se nakupijo pri ustanovitvi države? Odkod naj vzame sredstev za uradniške plače, za armado, za ceste, za mostove, za šole, za železnice? Kako naj amortizira 70 milijonov državnega posojila? Nekega dne pa se bo reklo: "Škpietar, zdaj moraš tudi ti plačevati davke!" To pa bi rad videl, kako bodo dobili od

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko

Ustanovljeno 16. januarja 1894.

Bol. Pod. Društvo

Inkorporirano št. februara 1903 v državi Kansas

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
Podpreds.: JOHN GORŠEK, Box 211, W. Mineral, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245., Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 357, W. Mineral, Kans.
MARTIN KOČMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
FRANK STUCIN, Box 226, Jenny Lind, Ark.
MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

Pomožni odbor:

FRANK SELAK, Box 27, Frontenac, Kans.
JOHN MIKLAVC, Box 227, Frontenac, Kans.
FRANK KRAJSEL, Box 108, Frontenac, Kans.
sprejemna pristojbina od 16. do 40. leta znaša \$1.50.

Vsi dopisi se morajo blagovoljivo pošiljati, gl. tajniku
Vse denarne posiljitve pa gl. blagajniku

Maljsori, le eno paro! Kajti vse bodo ti gotski prebivalci prej razumeli, kakor to, da morajo kaj plačevati za državo.

Dopisnik navaja potem nekatere izreke, ki jih je slišal iz ust znanih Albancev in ki so res značilni. Tako pripoveduje: "Ko sem našel svojega starega prijatelja Ahmed ago na razvalinah Rozetasa, kjer je iskal polže, sem ga vprašal, kako se mu godi. "Prav slabo," mi je odgovoril stari vojščak, čigar rodovnik sega do Ali Tepelenija. "Prav slabo! Zelo reven sem. Le dve ženi imam in sedem otrok, pa nobenega hlapca. Celu svojo mulo sem moral prodati. Vse opravljamo sami. Beda pa ne bo več dolgo trajala. Novi albanski padišah pride kmalu, in tedaj bo drugače. Potomeci Skander bega in Ali Tepelenija dobe zopet stara dostojanstva in vrnejo jim posesti, katere so jim bile ugrabljene. Tedaj bom imel deset besigev (konj za jahanje), deset mul in deset hlapcev, Armenca, svojega sosedo, pa spodim iz njegove kule, kajti tam bom potem stanoval sam. Mirno bom kadil svoje čubuk do prvega selamika vsakega meseca. Kajti niti v Drač mi ne bo treba hoditi, saj nam bo pošiljal novi padišah (knez) denar sem na dom."

Maljsori pa si predstavljajo novi paradži nekoliko drugače. "Vsi Maljsori homo-vojaki novega albanskega kneza. Vzdrževal ne bo le nas, ampak tudi naše žene, otroke, očete in matere. Desettisoč ovac bomo dobili in vsak jih bo smel zaklati, kolikor bo hotel. Le kože mu bomo morali vrniti, kajti te proda v svoji domovini trikrat tako drago, kot je veljala ova. Tudi denarja dobimo, kakor smo ga dobili od Esad paše, ampak knez ga pošlje vsakemu v njegovo kulo."

Novemu albanskemu knezu — pravi Zubović — ne bo poslano na rožice, in njegovim sotrudnikom tudi ne. Pri tem ne grem tako daleč kakor Izet paša, ki je dejal nekemu francoskemu žurnalistu, da je princovo življenje neposredno in nevarnosti. Živimo pa v orientu, na vulkanu fanatizma, kjer se zavrže življenje kakor orehova lupina, kjer še danes vlada vera, da se dobi z junaškim činom vstop v nebesa. Morda se Izet paša približuje resnici. Za življenje knezovih sotrudnikov pa ne bi položili roke v ogenj. Knezovo življenje bi bilo v resni nevarnosti, čim podpiše prvo smrtno obsodbo. Kajti polovični divjak, ki je bil izyogen po zakonih krvnega maščevanja, ne pozna razlike med deželnim vladarjem in navadnim pastirjem. Njegove oči vidijo le človeka, nad katerim mora izvršiti krvno osveto. Srednjeveške šege krvnega maščevanja so krčanskemu Skiptaru evangelijski, mohamedanski pa koran. Govoril sem z Maljsori iz plemena Hoti, Skreli in Kastrati, pa sem jim dejal, da bo moralo ubijanje nasprotnika, ta vojna, od plemena do plemena prenehati pod novo vlado. Smejal se mi je obraz, pa so me vprašali: "Kje pa bodo stanovali sodniki teh novih zakonov? Nemara nad oblaki? Kajti če ostanejo na zemlji, jih naše krogle že dosežejo."

— Občinska električna ulična železnica se je v San Francisco izkazala kot dobro podjetje. V sled strašne korupcije, ki se je ugnezdila ob času županovanja Schmidta, je bilo mesto prisiljeno napraviti svoje lastno električno železnico. Ulična železnica, ki je sedaj lastnina mesta, je dolga le sedem milj in je tekom prvega leta vrgla mestu \$266.000 čistega dobička. Ker se je občinski obrat izkazal kot vspeh, namerava mesto poobčiniti še štiri druge cestnoželezniške proge, za katere bodo sedaj potekle koncesije.

V San Francisco je ležalo najbolj debelo korupcijsko balto, pa vendar uspeh. Ali ni to jasen dokaz, da občinska podjetja nesejo, ako so v pravih rokah.

jo. Bodo že videli, kako daleč da pridejo z nami! ...
To je drugače, kakor govori Berchtoldovo časopisje. Vjema se pa s tem, kar pripovedujejo o deželi in njenem prebivalstvu tudi drugi, ki ga res poznajo.

Koliko velja Tripolitanija?

Italijanska vlada je predložila parlamentu računski zaključek o izdatkih za okupacijo Libije in Egejskih otokov, ter za vojaške priprave zaradi balkanske vojne. Človeku, ki se ne prišteva milijonarjem, se zvrsti v glavi, če čita te številke. Skupna svota znaša več kakor milijardo, namreč 1.149.757.564 lir. Od tega odpade skoraj milijarda za okupacijo Tripolitanije in Cirenajke, namreč 903.891.698 lir; za okupacijo Egejskih otokov 21.857.809 lir, za Albanijo pa 3.351.126 lir. Pedeset milijonov lir je morala Italija plačati po londski mirovni pogodbi upravi turških državnih dolgov. — Skoraj milijardo za Tripolitanijo — to je vsekakor drag pesek. Moderna kapitalistična podjetja zahtevajo sicer vedno investicije; ali da bi bil v Libiji denar posebno dobro naložen, se ne more trditi. Kričeča pa je stvar še bolj, če se vpraša, kdo plačuje in kdo je imel dobiček. Ljudstvo je dalo svoje sinove za to pustolovsko ekspedicijo, ljudstvo je dalo denar; dobiček pa bo imela mala peščica kapitalistov. Pesem je vedno enaka! Le v eni točki bi skoro zavidali Italijo. Za Albanijo je izdala tri milijone, mi pa dvestosedem in dvajset, z Ogrsko skupaj okroglih štiristo milijonov. In Italija ima zato nekaj vpliva v Albaniji, mi pa nič. Militaristična zunanja politika je povsod blažna, ali rekord v tej blažnosti je vendar naš.

Občinska električna ulična železnica

— "Učenjaku", ki je hotel rešiti socialno vprašanje na enostaven način in je svojo "modrost" priobčil v newyorškem "Sunu", se je sedaj pridružil še nadzornik za čebele v državi Iowa. Nadzornik pravi, da naj vsak delavec na svoje okno postavi panj, krogin, krog pa naj postavi lonce s svetilkami. Na ta način si lahko delavska družina pridela toliko medu, kolikor ga potrebuje skozi celo leto.

Tudi ta gospod menda še ni videl velikega mesta, zato lahko panturja svojo iznajdbo.

ADVERTISEMENT

Jugosl. Podporno Zdrufenje "SLOGA"

Sedež: Milwaukee, Wis.

GLAVNI ODBOR:

Predsednik: Martin Ropp, 450 S. Pierce St., Milwaukee, Wis.
 Podpredsednik: Frank Zakrajsek, Box 445, Grafton, Wis.
 I. tajnik: Frank Matitz, 311 Madison St., Milwaukee, Wis.
 II. tajnik (zapis): Johan Kraine, 371 National Ave., Milwaukee, Wis.
 Blagajnik: Frank Banko, 5048 National Ave., West Allis, Wis.

NADZORNI ODBOR:

I. Predsednik: Matevž Stiglic, 415 Florida St., Milwaukee, Wis.
 II. Anton Tominec, 283 Reed St., Milwaukee, Wis.
 III. Johan Turk, 445 - 54. Ave., West Allis, Wis.
 IV. Martin Jelenc, 289 Mineral St., Milwaukee, Wis.
 V. Frank Ciroj, 458 National Ave., Milwaukee, Wis.
 VI. Johan Oevirk, 274 Grove St., Milwaukee, Wis.
 VII. Johan Herga, 5035 Sherman St., West Allis, Wis.

FOROTNI ODBOR:

Matija Simenc, 444 Park St., Milwaukee, Wis.
 Josip Janežič, 423 - 53. Ave., West Allis, Wis.
 Frank Robida, 268 - I. Ave., Milwaukee, Wis.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. P. Langland, Stumpf & Langhoff Bldg., Grove St. & National Ave., Milwaukee, Wis.
 Seje so vsaki četrti terek v mesecu.

meljakim avtoritetam. Njih namen je vzgojiti rod sužnje, ki naj potrpežljivo nosi težko butaro, ki mu jo nakladajo mogotei. To je cilj teh humbugarjev, ki prejema-jo od mogoteev mastno plačilo za poneumnevanje ljudstva.

Jaka je nadaljnj s svojim delom, da bodo slepi spregledali in gluhi slišali. Na mojo pomoč se lahko zaneses, ker sem se naveličal tega humbuga.

Piši, kako se Vam godi v tabo-ru ob reki Desplaines. Mogoče Vas v kratkem obiščem.

Tvoj prijatelj

Tone.

Lub sodruh redahter! Druge pi-sma sm odložu, ker sm se pree pravu odgovort Tonet, k' sm vidu, d' ima res nekej ta prauga gajsta v svojim verstandkost'n. Zatu m' pa n'kar ne zamer, k' t' nisim pisou, kua sa m' ta druh pi-sal. V drugim pism t' bom use spo-roču.

Serbus

Tvoj Jaka.

Delavstvo in veselice.

Tudi delavske organizacije pri-rejajo zlasti v zimskem času raz-novrstne veselice. Načeloma se ne more temu nič ugovarjati. Kajti veselje je potrebno za življenje in zlasti delavec si ga osamljen teže privabi nego v organizaciji. Vsaka družabna priredba je korist-na s tega stališča, da daje vsaj ti-stim, ki so "dobre volje", priliko, najti nekoliko zabave in utuhe drug god kakor pri bokalu. V tem oziru bi bilo našim organizacijam pripo-ročati še več pospeševanja dru-žabnosti z rednimi sestanki, kate-rih naj bi se udeleževali tudi žene članov, odrasli otroci itd. Društ-veni prostori bi morali delavcem prijetno nadomestiti gostilno in krčmo in zato bi se moralo članom tam podajati boljši užitki od ti-stih, ki prihajajo iz sode. Mersi-kaj bi se tudi dalo doseči brez pre-velikih žrtev, dasi pravzaprav no-bena žrtev ne bi bila prevelika, če bi se z njo delavstvo rešilo strašne more alkoholizma. Ampak danes smo se hoteli zmeniti o veseliceh.

In povedati smo hoteli to: Prema-lo se je doslej mislilo na to, da imajo tudi veselice socialno nalo-gom, ki je celo velikega pomena. Poleg tega, da imajo delavcem privabiti nekoliko prijetnih ur v puščavi vsakdanje dobe, jih imajo tudi na najlažji in najugodnejši način kulturno vzgajati. Veselice so šole okusa, v kateri ne stopajo učitelji na kateder, ampak osta-nejo neopazeni in se njih roka ne čuti. Kakor vsaka šola, je tudi ta lahko dobra ali pa slaba. Ali žal, da je večkrat slaba. Prireditelji teh veselice imajo seveda dobro vo-ljo. Le da ta sama ne zadostuje. Poleg dobrih pevskih točk naha-jamo tu vsakovrsten šund, ki sa-mo škoduje okusom. Če sodeluje glasba, ji je navadno popolnoma prepučeno, da igra, kar hoče in tedaj se slišijo vsakovrstni puhli marši, polke itd., ki delajo ropot, sicer pa ne pomenijo nič. Če je v društvu član, ki zna sam kaj zapeti, tedaj zahrepi po — "ku-pletih", misleč da se bo s tem po-sebno odlikoval in imenitno za-baval poslušalce. A ta šara je najslabše blago, ki se da misliti in aranžerji delavskih veselice bi ne smeli za nobeno ceno dovoliti, da prinajajo take zanikrnosti na program. Izmed tisoč kupletov se najde komaj eden, ki je kaj vred-en in ta je za delavska društva predrag. Vse drugo je literarno blato in muzikalen smrad, večino-ma bolj primeren za kak "kazin" in še tam ga dekleta, ki imajo kaj okusa, ne bodo trpela. Vsaka na-vadna pesem je umetniško več vredna od take umazane ropotije.

Tupatam se pa včasih pojavi "pes-nik", ki bi rad bil dovtipen, pa spravi s tisočnimi mukami kak dnevni dogodek ali pa kakšno "politično vprašanje" namesto v notico, klaverne verze; potem si izposodi kakšno tujo melodijo in to je potem tudi "kuplet". In to naj bi bil užitek za delavec! V res-nici so to sami smrtni grehi nad delavstvom, ki se na noben način ne bi smeli dopuščati. Kdor čuti potrebo peti "solo" naj vpraša ljudi, ki kaj razumejo. Dovolj je dobrih pesmic; če je njegova pev-ska sposobnost večja, naj se nauči kakšne arije iz večjega dela — tudi veselih in komičnih, pri tem pa vendar dobrih, je dovolj. S tem bo koristil. Z neslanimi "ku-pleti", pa le škodoval. — Prire-janje veselice dela seveda velike te-žave. Mnogo pa so krive organi-

zacije same, ki ne pomislijo, da se tudi tukaj le z združenim delom olajšajo naloge. Včasih šteje društvo kakšne male stroke 15 do 20 članov, a prirejati hočejo svoje posebne veselice. Kaj more napra-viti? Najeti kakšno harmoniko, aranžirati srečolov pa tambolo, potem nastopi še kak solist in ker vse to ni le nikakršna zabava, si jo gostje nadomeščajo z vinom in pivom. In potem je bilo "veselo", tem veseljeje, čim več je drugi dan mačkov. Vraga, za take-le reči so delavec vendar predragocen mater-ial. Marsikdo misli, da je to ze-lo "demokratično", pa ni nič dru-zega kakor neumno posnemanje buržoazije. — Če se hoče delav-cem res-koristiti, tedaj morajo biti veselice organizirane. Naj je spred lahek, zlasti dokler se delav-stvo ne privadi tudi težji duševni hrani! Ampak dober mora biti na vsak način. Oči in ušesa in misli-morajo najti lepih užtkov. Zato tudi ni vseeno, v kakšnih lokalih se prirejajo delavske zabave in ni vseeno, kako se dekorirajo. Naj-boljše je pa seveda, da si delavci oskrbe v vsaki večji naselbini svo-jo lastno dvorano.

IZJAVA.

Natolejučim v Bligham, Utah, ki jim gre za pred več časom na-zaj pisani dopis v "Glas Svobode" izjavljam, da nisem za Glas Svobode še nikdar nič pisal. To delo po časnikih prepučam prepira-željnim v njihovo veselje — do gotove meje.

M. Pogorelec,
 (ix) Salt Lake City, Utah.

Kaj potrebuje bolnik?

Brez razloga, kakošno bolezen imate, skušajte poiskati zdravila, katera vas bodo ozdravila. Vi se gotovo ne zanimate, kako se ime-nuje vaša bolezen. V boleznih, ki povzročajo s svojimi znaki izgubo apetita in izgubo moči vašega telesa, splah ni potreba iskati dru-gih zdravil, dokler imamo Triner-jevo ameriško grenko vino, kate-ro vam ponovi slast do jedi in o-jača vaše telo. To zdravilo očisti vse notranje dele telesa in jih ob-remeni obdrži vedno čiste. V bole-znih želodeca, jeter in drugih ena-kih slučajih, daje to zdravilo ved-no hitro zaželjeno pomoč. Dobi se v lekarnah in pri Jos. Trinerju, izdelovalcu, 1333-1339 So. Ash-land Ave., Chicago, Ill. Vpraša-jata za Trinerjev Liniment vedno naraščajo, da isto deluje v zado-voljstvo naših odjemalcev. Je zelo prilagoden za reumatizem in nev-ralgicne bolečine.

Naselniška družba "Ilirija" FARME.

Od tri do pet milj od mesta Merrill v Lincoln Co., ki šteje o-krog 15.000 prebivalcev in ima veliko industrijo, se razprostira rodovitni valovit svet, ki je odlo-čen za slovenske farme. Skoz ta svet vodita dve železniški progji in tri okrajne ceste in teče več potokov. Zraven teče reka Wis-consin river". Ta zemlja se za se-daj še prodaja po 12 do 16 dolar-jev akter, kakor je les na katerem delu. Plačilni pogoji lahki. Kdor se zanima, naj piše po pojasnilo. Vsaki dobi natančne podrobnosti da je tako na jasnem predno izda denar za dolge vožnje. Mi ne pošiljamo nobenih knjig ali podob. Pojasnila samo pisмено ali za bliž-nje ustmeno pri Iliria Colonization Co., Sheboygan, Wis.

Posledice zanemarjenega pre-hlajenja pozna vsak. Pravočasno drgnjenje s krepkim linimentom pa kali uniči. Najpotrebnejše sredstvo v domači lekarni je to-rej dober liniment. Že leta sem se je Dr. Richterjev "Pain Ex-peller" izkazal, da je kot tak iz-boren. Sredstvo se lahko kupi v sleherni lekarni v Ameriki za 25 centov steklenica. Človeku pa je treba biti pozornemu, da dobi pravega z varstveno znamko s sidrom. (Adv.)

Veliki Slovensko-Angleški Tol-mać, obsega slov.-angl. slovnico, razgovore, pisma in navodilo ka-ko postati državljan poleg naj-večjega slov.-angl. in angl. slov. slovarja. Knjiga je nujno potreb-no vsem onim, ki se res želijo na-učiti angleščine. Cena v platnu trdo vezana (430 strani) je \$2., ter se dobi pri V. J. Kubelka, 538 W. 145. St., New York, N. Y. Pišite po cenik knjig.

Pomladanske bolezni

Znaki pomladanskih bolezn-i so razni grdi opahki, bule in tvorbi na koži, kate-re povzročajo nečistosti v krvi. Izčistite kri in s tem odpravite vzrok nepravil. V to svrhu uživajte

Severov Kričistilec

(Severa's Blood Purifier) Njegov dober upliv bote kmalu opazili. Cena \$1.00

Kožne znojnice

bi se morale vzdrževati vedno odprte. Potem nara-va bolj lahko odpravlja ne-čistosti, katere prihajajo iz znojnic. Vzdržujte znojni-ce čiste z rabo

Severovega Zdravilnega mila

(Severa's Medicated Skin Soap). To milo ima veliko uporabo. Priporoča se za detetovo kopel, toaletno in moškim za britje. Je tudi neprecenljivo za izmivan-je las. Cena 25 centov.

SEVEROVE TAB-LAX

Slakdorno odvajalo. Prijetne za otroke. Dobri tudi za odrasle.

Naprodaj so v vseh lekar-nah, ali jih pa lahko naroči-te od nas.

W.F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS, IOWA

JOS. A. FISHER

Buffet
 ima na razpolago vsakovrstne pivo, vino, smetke, l. t. d.
 Izvrstni prostor za okrepčilo.
 3790 W. 26th St., Chicago, Ill.
 Tel. Lawndale 1761

SLOVENSKI SALOON LOUIS BEWITZ,

198 - 1st Ave., Milwaukee, Wis.
 Izborna pijača, izvrstna pos-trežba. Vsakdo uljudno sprejet.

Ako želite slovenske gramofon-ske plošče, Columbia gramofone zlatino in srebrnino, obrnite se na nas!

A. J. TERBOVEC & CO. P. O. Box 25, Denver, Colo.

JOE POLOVICH

do danes najmodernejši KROJAČ dela obleke finih krojev po zelo zmer-nih cenah. Obleke zilka takoj sproti med tem, ko vi čakate.
 3129 Broadway, St. Louis, Mo.

I. STRAUB URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill.
 Ima vedno zalogo ur, verižic, pro-sov in dragih dragotin. Izvrstje ved- vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo niski ceni.

MATIJA SKENDER SLOVENSKI JAVNI NOTAR ZA AMERIKO IN STARI KRAJ

5227 Butler St. Pittsburgh, Pa.

Za \$1 se lahko vsak ki zna čita-ti angleški naroči za celo leto. U. M. W. Journal, uradno glasilo organiziranih premogarjev, ali pa Miners Magazine, uradno gla-silo organiziranih rudarjev. Oba lista sta tednika in se jih naroči pri sodr. I. Sušnarju, tajniku J. S. Z. 111 N. Market st., Chicago, Ill.

CARL STROVER

Attorney at Law

Zastopa za vsak sodiščih.

Specialist za tožbe v odškodnins-kih zadevah.

St. sobe 1009

133 W. WASHINGTON STREET, CHICAGO, ILL.

Telefon: Main 3989

TUJCEM priporočam svoje do-bro urejeno prenočišče in restav-racijo, domačimom pa svoj saloon, vsem skupaj pa vse.

IG. KUŠLJAN 229-1st Ave. MILWAUKEE, WIS

M. JOVANOVIČ 84 - 6th Str. Milwaukee, Wis. PRODAJA ŠIFKARTE. Pošilja denar po pošti in brzojav-no. Izdeluje: Obveznice — Po-oblastila — Prepovedi, po-trjene po notarju in ces. in kr. konzulatu. EDINA HRVAŠKO — SLOVEN-SKO — SRBSKA AGENCIJA

ALOIS VANA — izdelovatelj — sodovice, mineralne vode in raz-nih neopojnih pijač. 1837 So. Pisk St. - Tel. Canal 1400

SALOON

z biljardom in kegljiščem Poleg saloona dvorana za društvene seje, veselice itd. John Stražišar 611 Market St., Waukegan, Ill. Phone St. 671.

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.

NIZKE CENE. Velike ugodnosti: električna luč, izvrstna kuhinja, vilo zastoni, kabine tretjega razreda na parniku

Sledeči parniki odplujejo ob 3 uri popoldan iz New Yorka:

Za vse informacije se obrnite na glavne zastopnike

PHELPS BROS. & CO.

Gen'l Ag'ts, 2 Washington St., New York. ali pa na druge uradne zastopnike v Združenih državah in Canadi.

POZORI! SLOVENCI! POZORI! SALOON

s modernim kegljiščem Sveže pivo v sodiščih in buteljnih in druge raznovrstne pijače ter ustnje smetke. Potniki dobe šeeno prvo-šibilo za nizko ceno. Postrežba točna in izborna. Vsem Slovencem in drugim Slovencem se tople priporočila

MARTIN POTOKAR,

1625 So. Racine Ave. Chicago.

LOUIS RABEL

moderno urejen salun 14 400 GRAND AVE., KENOSHA, WIS Telefon 1199

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik. Uraduje od 10-12 predpoldne in od 7-9 zvečer. V sredo in ne-deljo večer neuraduje. Tel. Canal 476. 1842 So. Ashland ave. Tel. residence: Lawndale 8996.

GOSPODINJE POZORI!

Priporočamo vam v prodajo vse stvari, ki spadajo v grocery-sko ali mesarsko obrt. Vse po najnižjih cenah. Na zahtevo se dovaža na dom.

G. Mamčillovich & Co.,

331 Greeve St., Conemaugh, Pa. Tel. Con. 4050.

Važno uprašanje! Do mi opravi najhitreje in najceneje! Konzularne, starokrajске sodnijske in vojaške zadeve JAVNI NOTAR Kaker 207 Hanover St. Milwaukee, Wis.

Pisma Jaka Štrigelnu.

Lub sodruh redahter!

Kumej sm pršou v logar, se je pripelou briftrogar na bicikln' in m' je dau cev pok pism. Pree sm pogruntou, d' sa l'dje bral moj ta nov atres v Tvoj'h cajntgov. K' sm pakele v roka vzeu, sm vidu, d' je umes en špael deliviri od mo-ja prijatla Toneta iz Chicago, k' s' poznavas se iz cajtov, k' je mi-nistriru v Šiški in se hodu učit k men v jesen lovit eipe na marost. Veš, d' sm ta p'ru njegov pism od-pru, kr me je gnou frb'e, kaj je v nem. In vid' š' sodruh redahter, Tone m' je pisou tule:

Cenjeni Jaka!

Stisnil sem Ti desetak v roko, ko si odhajal, ker si največjim lo-povom med Slovenci, izvemšji me-znarja iz Rajske doline, ki pripa-da med lopovske specialitete, pote-njil krinko raz obraz. Sree mi je poskakovalo veselja, ko si jih mre-varil, govoril jim resnice v obraz, da so postajali kar božjastni. Pri tem sem se spomnil na mojega to-varia in farja Schmidta, ki je pri razkosanju svoje izvoljenke pokazal tako spretnost, kakor da bi se bil najmanj deset let učil za mesarja v chicaskih klavniceh. Vidiš Jaka! Schmidta so sedaj ob-sodili na električni stol, da bo tem preje prišel v nebesa, ker danes še ni dovoljeno izvrševati mesar-ske obrti naš ljudmi. Mislim sem, da se bo Schmidta veselil, ko čuje svojo obsodbo, ker ima priliko, da sliši v najkrajšem času prepevati vse kore angeljev, ne da bi mu bi-lo treba plačati še kakšno poseb-no vstopnino. Pomisli Jaka! Tre-ba mu je bilo iti le k spovedi, ob-žalovati svoje grehe in sestri na električni stol in v nebesih bi bil, še preden bi se bilo njegovo trup-lo ohladilo na električnem stolu. Nehvaležni Schmidt pa noče v ne-besa, dasiravno je leta in leta pri-povedoval ljudem, ki so ga hoteli poslušati, kako prijetno je v nebe-sih in da je namestnik tistega na zemlji, ki ima nad oblaki prvo be-sedo. Zdej se brani z vsemi štirimi v nebesa in pravi, da noče na elek-trični stol, ker je na svet še bolj "lušno" kakor v nebesih nad me-glami. Njemu so se pridružili nje-govi tovariši, da bi Schmidt ne šel v nebesa, ki trdijo, da za revne ljudi izdelujejo klobase in šunke, prešajo pravo vino in pečejo pe-čenko in maslene "kiflee" le v ne-besih. Veš Jaka, da bi šel takoj mesto Schmidta na električni stol, ako bi bil prepričan, da res prid-em v taka nebesa, kakor jih sli-kamo našim ovcam. Zdej ko pa Schmidt noče v nebesa, sem se pre-pričal, da jih res ni in tudi popol-noma razumel Tvoj govor na zad-njem farškem shodu.

Tvoj govor mi je popolnoma od-pri oči. Razumel sem, da smo farji na svetu vsj enaki, kar se tiče far-banja ove. Tisti pastir Segvin, ki je bil nekoč naš tovariš in ga se-

da j hvali mežnar iz Rajske doline, ni nič boljši kot smo mi in mežnar tudi ne, ki nam je včasih lizal pete, dokler mu je lizanje nosilo ameri-ške dolarje. Pastir Segvin zdej protestira in trdi, da mi ne striče-mo na pravi način ove, in trdi, da jih moramo striči po tisti metodi, kot jo on priporoča. Vprašam Te Jaka, ali ni vseeno, ako lažemo, da mi spravimo ovce z brzovlakom v nebesa, mejtom ko Segvin in mežnar trditva, da zadostuje tudi osobni vlak, če tudi vozi bolj po-časni, ko vemo vsi, da jih ni? La-žemo mi, še bolj debelo lažejo pa drugi, ki trdijo, da so patentirali novo pot v nebesa. Posebno mežnar se mi dopade, ki zajema svojo modrost iz Me-nae. Jaka, mogoče ne veš, kaj je Menae? Mi izdajamo A. S., da lovimo ovce za nebesa in zase, drugi, katerim ni všeč naša pot v ne-besa, so se pa oklenili Menae. Vidiš Jaka! Humbug na eni strani, humbug na drugi. Vsi špe-kuliramo na šlovesko neumnost, na svoje ovce. Mi smo za rimsko pot v nebesa, drugi so pa za pro-stantovsko. Dopadeš se mi Jaka, ker si od-krito povedal, da so vsi humbar-garji, ki tolažijo ljudi s socializ-mom po smrti, ker nimajo naj-manjšega dokaza za svoje trditve. Cenjeni Jaka! Farji vseh vrst smo najponižnejši hlapei kapita-listov. Mi bi že zdavnaj napravili svoj trust, ako bi se ne bali, da se spuntajo naše ovčice, ker jih sedaj učimo, da se morajo med sabo zmjerjati s krivoverci, ako ne spa-dajo vse v en hlev. Na Francoskem so moji tovariši najeli tri "bume". Eden je igra-ulo hromega, dva sta ga pa no-sila. Vsi trije so bili zdravi kot ri-ba. "Hromega" so nesli k prebla-ženi Miei, da bi zadobil zopet lju-bo zdravje. Ko korakajo preko železniškega prelaza in v duhu šte-jejo franke, ki jih bodo zaslužili s predpustno šalo, nakrat zavpije poredni čuvaj: "Vlak prihaja!" — "Buma", ki sta nosila svojega hromega tovariša, sta bila prevēč zadržana v misli in prešlišla sta kile čuvaja. Hromec je pa skočil iz nosilnice in bežal kakor da bi mu bil vrag za petami. S čudežem ni bilo nič in "bumi" so bili ob-obljubljeni denar. Večina naših čudežev se tako zgodijo ali pa po-nesreči. Ako nam čudež ponesreči, zgubimo vselej nekaj ovčic, pri katerih so se odtajali možgani. Druge ovce nam pa verjamejo, do-klér nekega dne ne spregledajo in nam obrnejo hrbet. Cenjeni Jaka! Dasiravno nam Ti pobereš največ ovčic, ker od-krivaš humbug. Te vseeno visoko cenim. Ne bojiš se vseh najvišjih in najnižjih čarovnikov, z denar-jem Te pa humbugarji tudi ne mo-rejo kupiti.

Katoliška cerkev in socializem.

Spisal R. A. Dague. — Prevel M.

Konec.

Čez dvesto let so bili vsi kristjani komunisti, ki so imeli zemljo, gozdove in drage kovine v skupni posesti. Med njimi ni bilo višjih cerkvenih gospodarjev. Vsa vprašanja in nesporazumljenja v komuniji je odločila oziroma rešila večina in če se je sklep zdel komu krivičen, je čela komunizma vzela zadevo še enkrat v reševanje in razsodila tako, da je bil vsakdo zadovoljen. To demokracijo so prvi kristjani podedovali od Judov in pagani, ki so trgovali z zemljo in delali dobiček z delom drugih, so bili temu nasprotni.

Škof Lambert je v svojem odgovoru Robertu Ingersollu zapisal tudi to-le:

„Veliki agnostik je pozabil, da se je katoliška cerkev prvih dvesto let potegovala za komunistična prava in da je delavec tedaj imel sadove svojega dela.“

Trenaus, eden zgodnjih cerkvenih očetov pravi (A. N. L., Div. 14, Sec. 11):

„Delo izvira od Boga, našega očeta. Proklet naj bo, kdor bo žel česar ni sejal in kdor je krh, katerega ni zaslužil. Bog je odredil, da vsi ljudje morajo biti bratje in nihče ne sme izkoriščati drugega.“

Neovrgljiva resnica je torej, da rimsko-katoliška cerkev — in protestantska tudi — katena nasprotuje socializmu in zagovarja današnji družabni sistem, ne uči tega, kar je učil Kristus, temveč uči to, kar je zapovedal pagani Konstantin. Rim danes pobija to, česar so se držali prvi kristjani, a na drugi strani dovoljuje to, kar so prvi kristjani obsodili.

Do danes se še ni porodil matematik, kateri bi zamogel premeriti in preračunati ogromnost bede, sužnosti, krutosti, zločinov in krvolitja, v katerim je trpelo revno, zanemarjeno in zapeljano človeštvo petnajst do šestnajst stoletij odkar je pravo krščanstvo poginilo v žrelo paganstva. Paganizirana, mamonizirana in sleparska cerkev je od časov Konstantina pa do danes nasprotovala vsakemu naprednemu koraku, ki ga je storil človek. Proklela je učenjake in filozofe; tožila iznajditelje in učitelje, sežigala je na grmadah plemenite ljudi, ki jih je nazivala heretike (krivo-vere); sežigala je knjige in zapirala reformatorje v ječe; rodila in vodila je krvave in brutalne vojne, plenila mesta in vasi, mučila in umorila milijone ljudi — vse v slavo božjo ali pa v zasebne koristi papežev, škofov in drugih cerkvenih generalov. Kljub temu pa je rimska cerkev še tako nesramna, da trdi, da je prijateljica izobrazbe in svobode ter da je ona povzdignila človeštvo na sedanjo stopinjo (!) civilizacije! Silna laž! Paganska cerkev, odeta v masko krščanstva, je persekutirala vsakega naprednega misleca in reformatorja, kar jih je porodil svet. Zvezdoznanec Galileo je bil zaprt v ječi, ker je učil, da se zemlja vrti okrog sonca ne pa narobe; Gutenberg, iznajditelj tiskarstva, je bil preganjan zaradi te svoje iznajdbe. Giordano Bruno in Servetus sta zgorela na grmadi in trpeli so nešteti drugi, ki

so se drznili javno kritizirati paganske dogme rimske cerkve.

Ko so naši očeti ustanovili republiko Zedinjenih držav, obsuli so jih klerikalci s preklinjanjem in psovanjem. Krstili so jih za ateiste (bogo-tajec), ki hočejo začeti brezbožno vladno.

Veliki možje — Garrison, Phillips, Sumner, Greeley, Wade, Pillsbury, Gerrit Smith in drugi, ki niso pripadali nobeni cerkvi, izjavili so, da je telesna sužnost zamorec krivičn. Toda duhovščina jih je pobalinsko napadla, češ da je sam Bog odredil sužnost. Današnja paganska cerkev toplo zagovarja vsakega tirana in despota s kraljevsko ali cesarsko krono na glavi. Vsaka takozvana krščanska država je oborožena do zob in pripravljena vsak čas na človeško klanje, požiganje in rop, samo če more s tem ugrabiti novo ozemlje ali razširiti svoje trge. V imenu svoje paganske vere je ortodokсна duhovščina vsikdar zagovarjala in delala krivico, kjer je le mogla. Massachusetts Historical Society ima v svojih shrambah skrbno shranjeno originalno pismo poznanege reverenda Cottona Mathera, D. D., puritanskega duhovna in znamenitega krščanskega učitelja iz leta 1861. Vsebina tega pisma se glasi:

„Preljubemu Johnu Higginsonu: Na morju se zdaj nahaja ladija (naš prijatelj Elias Holtcraft v Londonu me je informiral, da bo enkrat v avgustu dospela z imenom „Welleome“, katera ima na svojem krovu sto ali več heretikov, ki se imenujejo „Quakers“ in William Penn je glava te drhali. Glavni Dvor je skrivoma ukazal Malachi Haxettu, kateri poveljuje ladiji „Porpoise“, da naj prestreže „Welleome“ in vlovi Penna, ter njegovo krivoversko četo, s čimer bo Bog počaščen. Dobro bi se izplačalo, ako bi to drhal odpeljali v Barbadoes in jo tam prodali. Sužnji imajo tam dobro eno; plačajo jih z rumom in sladkorjem. S tem bi storili ne le Bogu dopadljivo delo, temveč bi tudi okostili krščanske duhovne in krščansko ljudstvo. Vaš v Kristusu
Cotton Mather.“

Z željo, da pridem resnici do dna, sem skrbno proučeval zgodovino in končno sem prišel do zaključka, da odkar je Konstantin Veliki osvojil krščansko gibanje, od listega časa je svet brez organizirane krščanske cerkve. Posamezni kristjani so živeli tekom vseh teh stoletij, toda cerkev kot ustanova, ki se imenuje krščanska, je lažnjiva in sleparska. V obojem, v nauku in vzgledih je bila in je še danes rimsko-paganska. Zagovarja vse tisto, kar je Krist obsojal in pobija tisto, kar je on učil.

Socializem ni versko gibanje, ali moje odkritosrno mnenje je, da socializem reprezentira več pravega krščanstva, kakor pa sedanja cerkev, bodi si katoliška, protestantska ali žrlvska. Socializem ima visoke ideje in geslo istega je: „Bolečina enega zadene vse. Vsi za enega, eden za vse.“ Po vsem svetu učijo socialisti svetovno bratstvo in svotvni mir.

„The Encyclopedia Britannica“ pravi: „Nauki socializma so slični naukom krščanstva.“ To je resnica.

Da bi le skoraj prišel srečni dan, ko zavlada na razvalinah paganske cerkve pravo krščanstvo, na mesto neznanja in krivice — pravičnost in svoboda.

BELEŽKE

O — sakramiš! Calumetski skebje so obsodili „Proletarca“ in mu izrekli — neznanico!

Nikar se ne smejajte, sodrugil! Kar je res, je res. Skebje so se zbrali v cerkvi in soglasno opljuvali vse, kar ne liže suhih pet carju „Žimu“.

Dolgo časa se niso upali na dan dični skebje. Slednjije so prilježli kakor čurki iz špranj — seveda na komando kompanijskega popa Luke. Pop jim je pomolil „resolucijo“ pod nos, češ: „Tole podpisite, Janezi!“ In Janezi so podpisali. Ha, ha, ha!

Ker pa že skebje uganjajo svoje burke — in celo v postu! — morali bi „obsoditi“ tudi „voj skebedski listič, kateri je drugi teden štrajka pisal: „Proč s stavkoka-zit!“ To bi šele bila burka!

„Proletarec“ in zavedno delavstvo se počvižga na skebje, Luko in njegovo „lamnato resolucijo“!

V „Žoletu“ so se zdramili. Čudeži! Zdranili so se „gaspudje“ Rimci, pogledali so na uro in kurja pot jih je obila. Prespali so celi dan — najlepši čas, ko drugi delajo!

Koliko krika in vika je bilo. Koliko se je mučil Janez, koliko so gnjavali drugi. Dvajset let že organizirajo, mijavkajo, jodlajo, godejo, in tulijo — 20 lepih let že pošiljajo med svet „Am. Slovenca“ — a končno pa sami sebi priznajo, da niso delali nič! O bogovi, jokajte se!

Sedaj šele so se zdramili, manje so oči in pravijo: „Enkrat moramo začeti.“ Vsi zlomki — kaj ste pa do zdaj delali!

Huda je tuda! Rimecem zmanjkuje pašnikov. Vsak dan je manj — volne. Slovenski delavec se uče živeti življenje časa in to življenje nje zahteva prostost mišljenja — boj za izboljšanje delovnih razmer. Pop je ostal v ozadju.

Pred 15, morda tudi 10 leti bi mogoče še šlo to, kar si tako lepo domišljujete naši Rimci. Ali danes — good night! — kje ste že!

Kako lepo sanjajo Rimci! Nae ljenecem bi treba že v stari domovini zavezati oči in zapopati ušesa. Vsak izseljenec bi se moral „meldati“ pri župniku svoje fare. Tam bi dobil krstni list in pa nalogo, kam mora iti in pri katerem popu se mora zglasiti, kadar pride v „deželo svobode“. Najboljše bi bilo, če bi vsak tak izseljenec dobil poleg krstnega lista tudi „numaro“ na hrbet, tako da se ne izgubi iz — črede!

Kako fletno bi bilo, če bi ta sistem že bil v operaciji. Na primer calumetski Luka bi obvestil centralo na Kranjskem (škofa), da v Calumetu sedaj rabijo veliko delavcev (Luka bi ne pisal, da rabijo skebe) in župniki bi šli brž na delo in poslali armado nezavednih revežev v Calumet, kjer bi se zglasili s krstnimi listi pri Luku. Kapitalisti bi seveda bili veseli.

Ali gre pop za delavcem, ali delavec gre za popom? Do sedaj je bilo tako, da je šel pop za delavcem. Delavec gre vedno tam, kjer je zaslužek in kruh in potem šele pride pop, če ga prvi hoče. Zdaj pa hočejo Rimci, da bi delavci hodili za nopi, kamor jim bodo oni rekli. Ali ni to višek domišljavosti? Ali res mislijo, da je naše proletarsko ljudstvo najbolj zabito na svetu!

Kapitalizem dokazuje vsak dan, da ne more uposliti vsega delavnega ljudstva. Ljudstvo je torej

opravičeno, da se pola*ti industrij in se uposlji samo.

Ali je brezposelnost zločin? Ako ni, zakaj potem zapirajo brezposelne ljudi, ki prosijo kruha in prenočišča? Ako je, zakaj ne zaprejo tistih, ki so zakrivilili brezposelnost?

Človek napade človeka in ga pretepe, da je ves črn. Tepeni leži na tleh in vpije za pomoč. Tedaj pridejo policaji in zgrabijo — na leh ležečega, tepeneza reveža, češ da moti mir, ker preveč vpije! Tisti pa, ki je tepel, stoji zraven in se smeje. Ali je to pravica? Ravno tako se godi z delavcem. Vedno je tepen in ogoljufan in kadar prote*tira — bodisi a štrajkom ali z drugimi sredstvi — tedaj je še povrh tepen in zašit v zapor, ker neče biti — zadovoljen! Delavec, kako dolgo še!

„Lačne nasititi je krščansko delo usmiljenja“, uči cerkev — dela pa drugače. Če pride v cerkev, ki je brez dela in lačen in če prosí jesti, tedaj ga da cerkev zapreti v ječo. To se je zgodilo v New Yorku.

Tannenbaum, kateri je vodil brezposelne v katoliško cerkev sv. Alphonsa v New Yorku, je glede znanja do rimske cerkve gotovo še velik „greenhorn“. Sedaj se je naučil in v bodoče se bo cerkve ognil kakor volčjega brloga.

BREZPOSELNI NA FARME.

Newyorški guverner Glynn ima načrt, kako se naj mesto New York iznebi svojih 300.000 brezposelnih ljudi, ki „nadlegujejo“ javno dobroteljnost za hrano in cerkve za prenočišča. Sklenil je, da bo država na svoje stroške odpremila brezposlece ven na farme, kjer je baje dosti dela. Prvi vagon brezposelnih bodo odpeljali ta teden za poskušnjo.

RAD BI ZVEDEL
kje se nahajata moja prijateljca Frank Jeras in Endi Virt. Kdor bi vedel za njihovo naslov naj ga blagovoli naznaniti na spodnji naslov, ali pa naj se sama javita.
Jakob Vidmar, Hackett, Pa. (4x) advr.

RAD BI ZVEDEL
za mojega prijatelja Alojzija Ivaičiča, s katerim sva skupaj delala v West Fallskem v Nemčiji. Zato prosim cenjene rojake, kdor bi znal za njegov naslov, naj ga blagovoli poslati na spodnji naslov, ali pa naj se sam javi.
Rudolf Jeglič,
Box 244, Adamson, Okla.

RAD BI ZVEDEL
kje se nahaja moj brat Tomaž Mezek, po domače Eržen z Gaberka pri Škofji loki. Pred enajstimi leti je odšel v Butte, Mont., in od takrat nisem nič več čul o njem. Kdor bi vedel za njegov naslov, naj ga naznani podpisnemu, ali naj se pa sam javi.
Anton Mezek, Box 186,
2x Canensburg, Pa., Wash. Co.

RAD BI ZVEDEL
kje je Mike Gabršek. Nekako pre petimi leti je bival na Dunlo, Pa., potem se je preselil v Lloydell, Pa., in od tedaj ne vem, kam ješel. Kdor bi vedel za njegov naslov, naj ga blagovoli poslati na spodnji naslov, ali pa naj se sam javi.
Frank Bavdek, Box 242,
(1x) Dunlo, Pa.

RAD BI ZVEDEL
kje se nahaja moja sestra Neža Staniša. Pri meni je bila pred dvema leti, a je nekam odšla in nisem slišal od tedaj nobenega glasu več o njej. Kdor rojakov bi kaj vedel o njej, naj mi blagovoli naznaniti njen naslov. Doma je iz Cerovec, štev. 12, pošta Semič na Dolenjskem. Vzrok poizvedbi je, ker mi je odnesla \$45.00.
John Staniša,
Box 313, E. Helena, Mont.

SLUŽBO DOBI
v Jenny Lind, Ark., učitelj ali učiteljica, ki je zmoežen ali zmoežna angleškega jezika.
Ponudbe je nasloviti na
Jos. Železnikar, Box 194,
(1) Jenny Lind, Ark.

Delavci na Aurori, Minn., in tisti, kateri pridete na Auroro, ne pozabite posetiti Kovačev „Saloon“, kjer vam bodo sođr. Movian postregel s hladno in svežo pijačo in unijkimi smokami.
Delavci, podpirajte svoje organizirane tovaršice.

ANA KOVAČ,
Main ulica, Aurora, Minn.

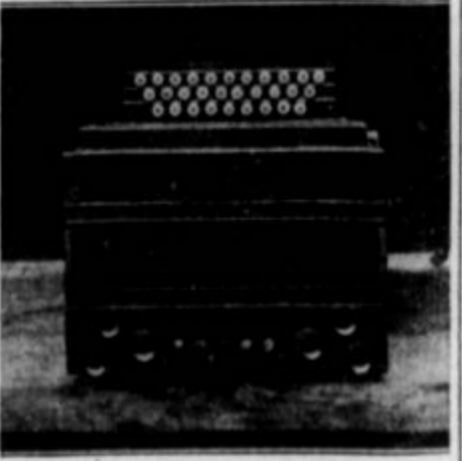
Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in raneolnik.
Zdravniška preiskava brezplačno — pri četi je le zdravila 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 popel.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živijo belniki naj pišejo slovensko.

ANTON MLADIČ
moderna gostilna.
Toči slaensko pivo in vina.
Kegljišče. Tel. Canal 4134
2348 Blue Island Ave.
Chicago, Ill.

E. BACHMAN
1719 S. Centre Ave., Chicago, Ill.
je največja československa delavnica zastav, znakov, čepie in vseh društvenih potrebščin.
Zahtevajte takoj po pošti moj veliki cenik, ki ga Vam pošljem — popolnoma zastonj.

Cenjeni rojaki!

Kot stara trvdka za izdelovanje harmonik (tudi v starem kraju) kakor tudi popravo, se Vam pri-

poročam za blagohotna naročila. Cene so najnižje, kvaliteta najbolja.
Anton Mrvar ml.
1162 E. 61. Str., Cleveland, Ohio.

POTOVANJE V STARO DOMOVINO POTOM

Kasparjeve Državne Banke

je najceneje in najbolj sigurno.
Naša parobrodna poslovnicca je največja na Zapadu in ima vse najboljše oceanške črte (linije). Sifkarte prodajamo po kompanijskih cenah.

POŠILJAMO DENAR V VSE DELE SVETA. CENEJE KOT POŠTA.

Kaspar Državna Banka kupuje in prodaja in zamenjuje denar vseh držav sveta. — Pri Kasparjevi Državni Banki se izplača za K5 \$1, brez odbitka. — Največja Slovanska Banka v Ameriki. — Daje 3% obresti. — Slovenci postreženi v slovenskem jeziku. — Banka ima \$5,318,821.65 premoženja.

KASPAR DRŽAVNA BANKA. 1900 Blue Island Ave., CHICAGO ILLINOIS

Ameriška Državna Banka

1825-1827 Blue Island Avenue
vokal Loomis ulice
Chicago.

VLOŽENA GLAVNICA \$1,900,000.00

JAN KAREL, PREDSEDNIK.
J. F. ŠTEPINA, BLAGAJNIK.

Naše podjetje je pod nadzorstvom "Clearing House" čikaških bank, torej je denar popolnoma sigurno naložen. Ta banka prevzema tudi uleg postne hranilnice Zdr. držav. Zvršuje tudi denarni promet 8. N. P. J. Uradne ure od 8:30 dopoldne do 5:30 popoldne; v soboto je banka odprta do 9 ure zvečer; v nedeljo od 9 ure dopoldne do 12 ure dopoldne. Denar vložen v našo banko nosi tri procenta. Bodite uverjeni, da je pri nas denar naložen varno in dobičkanomo.

Conemaugh Deposit Bank

54 MAIN STR. CONEMAUGH, PA.

Vložena glavnica \$50,000.00.

Na hranilne uloge plačamo 4% obresti
— S. D. P. Z. ima svoje novce v tej banki. —

CYRUS W. DAVIS, predsednik.
W. E. WISSINGER, blagajnik.

5 pristnih pijač, Kranjski Brinjavec, Slivovic, Tropinovec, Grenko Vino in Highlife Bitters. Moja trvdka je prva in edina slovenska samostojna v Ameriki, ki importira žgane pijače naravnost iz Kranjskega. Naročite si poskusni zaboj, koliko steklenic in katere pijače hočete, samo da bo eden zaboj, 12 steklenic. Moje cene so nižje nego kjerkoli drugje, ker mi ni treba plačevati dražih agentov. Prodajam samo na debelo. Pišite po cenik.

A. HORWAT,
800 N. Chicago, St., Joliet, Ill.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ
324 BROAD STREET TEL. 1475 JOHNSTOWN, PA.

ZAVAROVALNINA.

Vsak pameten človek skuša potom zavarovalnino obvarovati svojo družino pred nepričakovano potrebo v slučaju nagle in rane smrtne nesreče. Seveda njegova dolžnost je, da podaljša svoje življenje in da si ohrani zdravje. To on lahko stori s tem, da vzdržuje svoj prebavni sistem v vedno dobrem činjočem redu. Ko hitro opazi

Slab tek
Kolcanje
Teškočo v želodcu
Kosmat jezik
Zaprte
Bolečine v črevih
Bolečine v križu
Zapeke
Naglo slabost
naj takoj rabi

Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino.

Ta zeliščina priprava mu bo dala hitro in popolno odpočeh, ker ista izčisti popolnoma alimentarni kanal, ne da bi povzročila kake neljube posledice in odstranila iz telesa vso neprebavljeno hrano.
Ista bo tudi ojačila bolne kraje v črevih in jih ojačila tako, da bodo zopet ti organi delovali brez vsake postranske pomoči. Ista bo odstranila nagib za zaprtje in odstranila vse posledice.
Rabite to izvrstno zdravilo, ko hitro opazite katerikoli, gori omenjeni simptom in s tem se bode obvarovali pred mnogimi boleznimi. Dalo vam bo: Naravni apetit, telesno moč, čilost duha Dalo vam bo tudi ljubezen do življenja, zdravje poit, stalno zdravje, kjerkoli mogoče.

Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino.
V lekarnah. Ne sprejemajte ponaredkov.

JOS. TRINER

Uvaževalec in izvaželavec.
1333-1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.